SFÂRȘITUL UNEI EPOCI

ROMÂNIA
Newsweek®

Ion Iliescu
1930 - 2025

ANUL 8 ■ NUMĂRUL 170 ■ PREȚ: 24,90 LEI ■ 22.08 - 18.09.2025

5 948494 000029 25178

Newsweek ROMÂNIA

Alătură-te și tu
celor peste
> 2.500.000
de cititori unici
care aleg
în fiecare lună
newsweek.ro

Cele mai relevante știri,
analize pertinente,
investigații incisive,
opinii echilibrate.

newsweekromania

Newsweek ROMÂNIA

22.08-18.09.2025 _ ANUL 8 _ NR.176

Apare lunar. Următoarea ediție va fi pe piață pe 19 septembrie 2025

SUMAR

Dosar

6 **Ion Iliescu**
Ultimul comunist capitalist
12 Vizitele lui Ion Iliescu la Moscova după 1989
13 Ancorat în comunism
14 Cum s-a înconjurat Ion Iliescu de pro-ruși în 1990
16 La capătul zilei

Cronica NATO

18 ION PETRESCU
Pariul viitorului

Internațional

20 **Geopolitică**
Înghețul vine din Alaska
22 **Țară mică, probleme mari.**
Ghid pentru alegerile din Republica Moldova
26 **Apărare**
A dovedit F-35 că merită?
30 **China**
Lupta pentru putere
34 **India**
Putere și principii
36 **Armată**
Gata de luptă
40 **Caritate**
Recunoaștere regală

Magazin

42 **Generația Z**
Petrec la fel ca în 1999
50 **Turism**
Planul Dubaiului de a vă cuceri
54 **Sănătate**
Luând știința în propriile mâini
58 **Auto**
Romaniacs îndrăznește să inoveze: motociclete electrice și „adventure"

Calendar

64 Primul automobil Dacia 1100

» P.58

Newsweek ROMÂNIA

Află cum te poți abona » P.65

REDACȚIA

DIRECTOR GENERAL _ **Sabin Orcan**

Redactor-șef _ **Petre Bădică**
Redactor-șef adjunct _ **Mihai Duță**

Senior-editori:
Valentin Bolocan, Florin Budescu, Valeria Cupă, Adina Mutăr, Stelian Negrea, Gabriel Peneș, Răzvan Scăești eanu

Reporteri: **Catinca Doboș, Alexandru Pop, Daniel Toșa**

Contributori: **Remus Cernea, Alexandru Lăzescu, Ovidiu Nahoi, Ion Petrescu**

Art director _ **Cecilia Bălănescu**

Corectură _ **Monica Ady**

FOTO

INQUAM PHOTO AGENCY shutterstock profimedia

EDITOR
SC News Internațional SA

Bd. Mărăști, nr. 65-67, Sector 1, București
(Pavilion G3, Complexul Romexpo, Intrarea B)
Telefoane:
0374.00.23.81; 0374.00.23.82
Email:
redactia@newsweek.ro
abonamente@newsweek.ro
publicitate@newsweek.ro

DIRECTOR COMERCIAL _ **Carmen Dincă**

PUBLICITATE _ **carmen.dinca@newsweek.ro**

EVENIMENTE _ **Ioana Dumitru**

OFFICE MANAGER _ **Andrei Sabin Orcan**

TIPAR:
ipg Infopress Group

ISSN 2601 - 5897

Newsweek este o marcă înregistrată a Newsweek LLC (SUA)

CANAKKALE, TURCIA

Incendiu

Un avion aruncă apă pentru a stinge un puternic incendiu de vegetație care s-a extins rapid și a încercuit mai multe așezări de coastă din provincia Çanakkale. Sute de persoane au fost evacuate.

PROFIMEDIA IMAGES

BIBLIOTECA ALEPH

SAN SEBASTIAN, SPANIA

Festival

Petrecăreții părăsesc portul pe plute improvizate pentru a ajunge pe plaja La Concha Bay în timpul evenimentului festiv „Pirata Abordaia", din orașul basc spaniol San Sebastian.

PROFIMEDIA IMAGES

BALATA, CISIORDANIA

Raid

Un soldat israelian ține cu arma în timpul unui raid în tabăra de refugiați Balata, la est de orașul Nablus, în Cisiordania ocupată, unde violențele au crescut semnificativ după începerea războiului din Gaza.

PROFIMEDIA IMAGES

BUCUREȘTI, ROMÂNIA

Funeralii

Traian Băsescu, aduce un ultim omagiu la catafalcul fostului președinte Ion Iliescu, al cărui trup a fost depus la Palatul Cotroceni.

INQUAM PHOTOS

Ultimul comunist

Poți spune multe despre Ion Iliescu, dar un adevăr istoric incontestabil este acela că a fost un comunist. Un adevăr imposibil de ocolit, deși observ că mulți sunt gata să dribleze cu lejeritate perioada respectivă. - *Mădălin Hodor*

ÎNCĂ DE LA VÂRSTA DE 14 ANI, Ion Iliescu se înscria în UTC (organizația de tineret a PMR, ulterior PCR) chiar după 23 august 1944. Imediat după „marea insurecție națională antifascistă", cum spunea propaganda comunistă.

De observat. După. Nu înainte. Ceea ce va rămâne o trăsătură definitorie a lui Ion Iliescu. Omul fricos și calculat, care nu riscă niciodată nimic. Care apare după. Nu e o observație cu care vreau să ofensez. Există oameni curajoși, care își asumă gesturi în momentul în care nu este clar deznodământul, și oameni care nu își asumă niciun risc.

Iar Ion Iliescu a fost un fricos toată viața lui. Ceea ce, de fapt, a fost marele secret al carierei sale. Unul dintre ele. Celălalt a fost dorința nestăvilită de a ajunge la putere. Și de a o păstra.

Ascensiunea fulminantă a lui Ion Iliescu în structurile PCR

Deci comunist. Cum să nu fi, când tatăl este ilegalist, când a fi comunist după august 1944 este drumul corect pentru orice adolescent gata de afirmare? Cu dosarul mai mult decât corect, cu o inteligență peste media celor care intrau în acei ani în PMR, Iliescu a ajuns rapid membru CC al UTM (1949). Între șefii tineretului comunist. 19 ani. La vârsta la care astăzi tinerii se gândesc la ce festival să meargă vara asta, Iliescu era deja unul dintre conducătorii tineretului comunist. Și continuă să urce fulminant. Este momentul pentru studiile corecte. 1950-1954, Institutul de Energetică de la Moscova. Secretar al organizației studenților aflați la studii la Moscova. Șeful studenților români la Moscova. Nu puțin lucru.

Revenit de la Moscova pe cai mari. Normal, ușile se deschid pentru tânărul de perspectivă. Secretar UTM, în sfârșit șeful tineretului comunist. Membru plin de partid în 1953.

Îi înfierează public pe studenții timișoreni

În 1956 este președintele Comitetului de organizare a asociațiilor studențești din RPR. În această calitate, îi înfierează public pe studenții timișoreni, care s-au solidarizat cu Revoluția Maghiară din octombrie-noiembrie 1956. Discursul rostit cu acel prilej s-a păstrat în memoria celor care au asistat și în arhive. Cum s-a întâmplat cu majoritatea acțiunilor mai puțin onorabile ale viitorului președinte, găsești puțini oameni care să știe despre el. Și asta va deveni o trăsătură a carierei lui Ion Iliescu. Multe goluri, multe momente care lipsesc convenabil.

Iliescu, scos din arhiva TVR

După decembrie 1989, un comitet de tovarăși a periat arhiva TVR și a șters (da, șters definitiv, inclusiv cu rupt filele din registrele de evidență) orice imagine care îl asocia pe Ion Iliescu cu fostul și „odioasa lui soție". Și nu erau puține.

Vizita de lucru a lui Nicolae Ceaușescu la Institutul Județean de Cercetări și Proiectări din Iași, 18 iulie 1975

FOTO: AGERPRES; PROFIMEDIA IMAGES

capitalist

Ion Iliescu, flancat de primul ministru Petre Roman și vicepremierul Gelu Voican Voiculescu, la 27 aprilie 1990

Bine, tovarășii au profitat și au ștes și propria prezență (în special osanalele). Ca să ne înțelegem de ce nu știm de fapt mare parte din trecutul lui Ion Iliescu. Același lucru s-a întâmplat cu arhivele etc. În fine.

Un literat între analfabeți

Timișoara 1956. Prima împletire a destinului orașului cu Ion Iliescu. Recompensa a venit imediat. Adjunct al șefului Secției Propagandă și Agitație a C.C. al P.M.R. (1960–1962). În 1965 era deja șeful secției Propagandă. Chintesența regimului. Ion Iliescu este omul care coordonează practic cel mai important front al comunismului românesc: propaganda. Pe merit. Omul este carismatic, vorbește bine, are idei progresiste.

Spre deosebire de majoritatea liderilor comuniști, fără educație, cu facultăți făcute la seral, care se chinuie să articuleze complicatul limbaj politic, Iliescu folosește limbajul de lemn cu dexteritatea unuia născut pentru el.

Când Iliescu le vorbește tinerilor comuniști, el le poate și explica și ce înseamnă fiecare expresie. Este un literat între analfabeți. Și zâmbește des. Știe să conecteze audiența, ceea ce nu reușește nimeni altcineva. Perfect pentru a ocupa o nouă funcție de răspundere: prim-secretar al C.C. al U.T.C. și ministru pentru Problemele Tineretului. Ministrul Tineretului.

Membru supleant al CC al PCR

Nimic nu îi poate opri ascensiunea. Din 1965 este membru supleant al CC al PCR. Comitetul Central al PCR. Între șefii partidului, în organismul suprem de conducere. Din 1969, este membru plin. Lângă mahări. Cu Ceaușescu și ceilalți. Cum să mă fac înțeles? Imaginați-vă că în România comunistă exista un organism de conducere peste Guvern, peste Parlament (Adunarea Națională), peste Președinte, peste orice. Chiar peste Partid. Acel organism era CC al PCR.

Ion Iliescu nu a fost un oarecare lider comunist. A fost în CONDUCEREA PCR. Și, apropos, Ion Iliescu a fost în CC al PCR până în noiembrie 1984. 1984. În conducerea PCR până în 1984. Prin 1974-1979 a fost chiar și membru supleant în CPEx (Comitetul Politic Executiv) al CC al PCR. Adică între cei câțiva cu care Ceaușescu conducea măreața noastră republică. Grupul restrâns cu care stătea Tovarășul.

Iliescu nu a fost un opozant al lui Ceaușescu

1974-1979 în CPEx. Cam ciudat, nu? Căci „noi știm" că, după 1971, (vizitele lui Ceaușescu în China și Coreea de Nord) Iliescu a devenit dizident, l-a acuzat pe Ceaușescu că s-a inspirat din modelul oriental de comunism și că a virat spre cultul personalității. OK. Și care este răspunsul lui Ceaușescu? Păi „îl marginalizează". Așa „știm" noi.

De aici, marea minciună revoluționară și post-revoluționară că Iliescu era un opozant al lui Nicolae Ceaușescu.

Ciudat opozant, pentru că Nicolae Ceaușescu îl păstrează în CC al PCR până în 1984, ba îl promovează și în CPEx. Apoi primește funcții de răspundere la Timișoara și Iași. La Iași este prim-secretar, adică inclusiv șeful Securității Județene Iași. Au existat niște încercări timide de a include prim-secretarii în legea CNSAS la categoria „asimilabili colaboratorilor".

Ținta era Ion Iliescu, scutul s-a făcut în jurul lui și bineînțeles că nu a trecut modificarea. Cei care au cerut atunci asimilarea prim-secretarilor cu foștii colaboratori nu cred că știau cât de ironic-ridicolă era inițiativă lor. Primii-secretari NU COLABORAU cu Securitatea, erau chiar ȘEFII ei.

Între 1974-1979, în calitate de prim-secretar al Comitetului Județean de Partid Iași, Ion Iliescu a fost, de facto, și șeful Securității Județene Iași. Iată un fapt istoric. La fel de trecut pe sub radar ca celelalte.

Dizident. Ajung și acolo. Dar, ca idee. Dizident a fost Constantin Pârvulescu, care a vorbit împotriva lui Ceaușescu de la tribuna Congresului al XII-lea. La acea data Iliescu era în CC al PCR.

Dar noi trebuia să înghițim povestea „dizidenței".

Falsa dizidență

Dacă ascultai Europa Liberă pe la sfârșitul anilor '80, lucru pe care majoritatea românilor îl făceau, în ciuda riscurilor de a fi denunțați la Securitate și a avea ceea ce efumesitic se nume „neplăceri", erau șanse să afli că există un anume Ion Iliescu, care este diferit (se zicea opozant, dar încă nu era așa clar) de Nicolae Ceaușescu, un prieten cu Mihail Gorbaciov și un successor agreat (se înțelegea de sovietici) al „Nebunului". Legenda se construia treptat.

Gorbaciov era pentru români un model nesperat, un lider la care aspirau. Ion Iliescu „făcuse școala cu el", cum ar veni erau tovarăși. Nu era adevărat, dar nici nu conta. Așa încât legenda lui Iliescu se povestea pe la șuete, pe la colțuri și chiar în cercuri mai înalte.

Ulterior, adică după decembrie 1989, s-a aflat că Ion Iliescu era în fruntea unui grup de conspiratori, o veritabilă rețea care conspira zi și noapte să îl dărâme pe dicatator.

Au tot încercat ei până au reușit în decembrie 1989. Cine a spus asta? Întâmplător chiar oamenii care au venit la putere după decembrie 1989. A, noi să știți că eram de mult organizați și acționam. „Acționam", este un cuvânt drag vocabularului de partid și de stat. Cum anume acționau?

Ion Iliescu, la o masă rotundă cu tema „Tineretul și securitatea europeană", în 1969

FOTO: AGERPRES

Ion Iliescu și Elena Ceaușescu, la o vizită de lucru a lui Nicolae Ceaușescu la Fabrica de Confecții din Iași, 31 iulie 1976

Ion Iliescu, la vizita de lucru a lui Nicolae Ceaușescu la Institutul Politehnic din Timișoara, 27 noiembrie 1971

Combinații operative

Arhivele, din păcate, au lăsat puține spre deloc urme ale acestor acțiuni. Ciudat, din moment ce Securitatea, nu numai că supraveghea îndeaproape grupul buclucaș, dar chiar se distra organizând combinații operative cu ei.

De exemplu, când Silviu Brucan a solicitat să i se permită să meargă în SUA pentru o operație, Securitatea, mărinimoasă din fire, a spus desigur. Nicio problemă. Silviu Brucan era un membru notoriu al conspirației, cu domiciliu forțat în Dămăroaia (adică, între altele, cu echipajul de filaj la poartă 24 din 24, la vedere) și, spre deosebire de Iliescu, chiar un contestatar public al lui Ceaușescu. În noiembrie 1987, la revolta de la Brașov, Brucan l-a criticat într-o scrisoare pe Ceaușescu că a trădat clasa muncitoare. Iliescu, dizidentul nostru, nu a spus nici pâs.

Bun. Brucan pleacă fără probleme în SUA, apoi nu revine în țară, ci decide să meargă un pic și prin URSS. Securitatea spune din nou, cum să nu? Repet. Un opozant deschis al lui Ceaușescu. Ciudat, nu? Nu chiar. Pentru că Securitatea era doar extrem de curioasă să vadă cine anume îl contactează pe Brucan și mai ales ce anume îi comunică. Dar și mai important cui anume din țară va duce Brucan respectivele mesaje. Combinații operative se numeau.

Grupul nostru de conspiratori avea o atât de largă marjă de acțiune, exact cât aveau chef Ceaușescu sau Securitatea să le-o lase.

Mistificarea dizidenței

Este absolut de înțeles de ce Ion Iliescu a lansat și apoi umflat povestea dizidenței sale și acțiunile grupului său de „complotiști". Altceva este de o ironie cruntă.

Anume că procurorii militari, în dorința lor nestăvilită de găsi probe ale loviturii de stat organizate în decembrie 1989 de sovietici prin grupul Iliescu, ce au făcut?

Au luat mistificarea organizată de grupul Iliescu în decembrie şi apoi după 1990 pentru a-şi justifica o presupusă activitate împotriva lui Ceauşescu (pentru a se legitima ca opozanţi şi evident revoluţionari) şi au consacrat-o ca adevăr de netăgăduit. Ideea lor a fost simplă. Iată, avem dovada loviturii de stat KGB pentru că iată ei complotau de mult. Magnific.

Credeţi că istoria o mistifică doar istoricii? În această secvenţă merită felicitări procurorii militari de la SPM. Ion Iliescu poate nu mai era credibil când a afirmat asta, dar, iată, cavaleria sosește în apărarea sa. Să rămână scris: grupul de complotişti împotriva lui Ceauşescu acţiona cu elan. De puternic ce era şi din cauza planurilor elaborate, acest grup a avut zero legătură cu evenimentele şi, până când Ceauşescu nu a fost alungat de masele de muncitori, niciunul dintre aceşti curajoşi opozanţi nu a apărut.

Argument. Suntem în 21 decembrie 1989 seara. După măcelul de la Intercontinental. Şeful Securităţii, Iulian Vlad, îi strânge pe membrii CSS (Consiliul Securităţii Statului, organul colectiv de conducere al Securităţii) la o şedinţă urgentă.

Iliescu nu era considerat periculos de către Securitate

Tema? O listă de persoane pe care şeful Securităţii le consideră periculoase din perspectiva evenimentelor. Eventuali lideri care să preia valul de revoltă şi să îl înlocuiască pe Tovarăşul. Duşmanii de care Securitate ştia. Pe listă sunt mai multe nume: Radu Filipescu, Gabriel Andreescu, Dumitru Mazilu etc. Vlad le ordonă subordonaţilor săi ca aceste persoane să fie urgent (adică imediat) arestate şi duse din Bucureşti în provincie. Şi delicat lichidate, dacă situaţia o impune.

Ştiu că vă întrebaţi deja. Nu. Ion Iliescu NU FIGURA pe lista lui Iulian Vlad ca potenţial pericol la adresa regimului. Nici ceilalţi „conspiratori" nu sunt consideraţi de Iulian Vlad vreun pericol. Nici măcar în situaţia limită din noaptea de 21-22 decembrie. Bizar.

Să ştie toată România că Ion Iliescu se antrenează să fie succesorul lui, că Gorbaciov abia aşteaptă să îl pună secretar general, iar Ceauşescu pur şi simplu să îşi ignore rivalul? E o întrebare, zic eu, destul de validă. Şi care pune povestea grupului de conspiratori şi a dizidenţei lui Ion Iliescu într-o cu totul altă lumină.

22 decembrie 1989

La ora 14:45 în ziua de 22 decembrie 1989, Ion Iliescu apărea pe ecranul televizoarelor la care milioane de români urmăreau Revoluţia. Nu este chiar coerent, în studioul TVR este agitaţie, oamenii se împing unii pe alţii pentru a intra în cadru, pentru a fi aproape de personajul principal. Totuşi, Ion Iliescu, introdus anterior în scenă de mesajul lui Emil (Cico) Dumitrescu, reuşeşte să puncteze două idei extrem de importante.

Prima. „Vinovatul principal este Ceauşescu", apoi îl numeşte „un fanatic care stăpânea cu metode medievale această ţară".

Bun. Perfect. Mesajul nu este adresat poporului telespectator, în ciuda faptului că aşa pare. Dar nu este. Mesajul este adresat STRUCTURILOR. Şi el se traduce aşa: „Staţi liniştiţi, singurul care o va păţi este Ceauşescu. STRUCTURILOR li s-a ridicat povara de pe suflet. „Trăiască Tov. Ion Iliescu, noul Secretar General al PCR. Moarte Tiranului şi Odioasei!".

A doua. Care a trecut mai puţin observată. Aproape un detaliu. „Am vorbit la telefon acum 20 de minute cu generalul Victor Stănculescu. Se află la MapN". Poftim? În calitate de ce anume vorbise Ion Iliescu la telefon cu şeful

Ion Iliescu vorbind la telefon, în sediul Comitetului Central - 23 decembrie 1989.

FOTO - AGERPRES

Ion Iliescu în platoul TVR la 23 decembrie 1989

Armatei? Căci de la plecarea lui Ceaușescu din CC, generalul Stănculescu nu este doar șeful Armatei, ci *de facto* conducătorul militar al RSR.

Lovitura de stat a generalului Stănculescu

Ceaușescu a fost deposedat de putere printr-o mică lovitură de stat militară realizată de Stănculescu după numirea sa ca ministru al Apărării (după încercarea de sinucidere a lui Vasile Milea).

O lovitură de stat militară de câteva ore, dată pe fondul valului revoluționar. Stănculescu este deci de facto și cred că și de jure (ordinele sale telefonice 38 și 39 îl deposedează pe Ceaușescu de prerogativele de Comandant Suprem, și le transferă lui însuși) Comandantul Suprem nu numai al Armatei, ci al tuturor forțelor militare din RSR (da, inclusiv Securitatea). Bun. Revenim.

În calitate de Comandant Suprem al Forțelor Armate ale RSR, generalul Stănculescu îl sună pe civilul Ion Iliescu. Ce au vorbit cei doi la acel telefon nu se știe. Se știe însă ce au decis împreună. Anume, că după oprirea la TVR, pentru a se prezenta poporului telespectator ca naturalul înlocuitor al Tiranului, tovarășul Ion Iliescu este invitat la sediul MapN. Unde și ajunge la ora 16.00, însoțit de generalul Militaru și de câțiva dintre cei care instinctiv s-au lipit de Iliescu și nu s-au mai dezlipit de el. Cum se spune, oameni cu intuiție.

A asigurat supraviețuirea Partidului Comunist

Ora 16:00, 22 decembrie 1989. Punctul terminus al Revoluției Române, începutul noului regim comunist „cu față umană". Stănculescu (însoțit de toți generalii din conducerea Armatei, plus reprezentanți ai MI și Securității) îi predă formal puterea lui Ion Iliescu. Pactul este parafat prin strângere de mână. Ideea lui nici nu e nevoie să fie exprimată în vorbe sau scrisă pe o foaie de hârtie. Este absolut simplu: Noi te recunoaștem ca ȘEF, tu ne asiguri IMPUNITATEA și CONTINUITATEA.

În vreme ce poporul trăia la televizor și pe străzi euforia eliberării de dictatură, transferul puterii, viitorul țării, s-a petrecut printr-un telefon și o strângere de mână.

Ce a urmat? Ion Iliescu a respectat pactul și a urmat linia gorbaciovismului. Cu mai mult succes decât Gorbaciov însuși. A asigurat supraviețuirea Partidului Comunist, pe care l-a transformat, l-a rebrenduit și l-a făcut cea mai importantă forță politică a țării timp de 35 de ani. A traversat cu puține pierderi întreg establishmentul comunist în noua eră. A asigurat cât de mult i-a fost în putere impunitatea criminalilor lui Ceaușescu. Un om de cuvânt.

Ion Iliescu a preluat puterea printr-un act nelegitim. Să fie clar. Tot ce a făcut ulterior a fost doar să se lupte să o păstreze. A folosit bâta când a considerat că este nevoie, „concilierea" când a fost mai eficientă decât bâta. A pozat în bătrânel sfătos, în bunic mediator, în „factor de echilibru".

Realitatea? Ion Iliescu a fost un cameleon îndrăgostit de putere. Pentru asta a făcut ceea ce, spre exemplu, Nicolae Ceaușescu nu a putut. A abandonat idealurile comunismului și s-a convertit formal la democrație. Dar nu, nu pentru că a crezut vreodată în aceste valori, ci pentru că lumea din jurul lui i-a impus această schimbare.

Ion Iliescu a fost ultimul comunist capitalist. A supraviețuit propriilor convingeri.

De dincolo de mormânt, Nicolae Ceaușescu are ultimul cuvânt. Nu el, ci Ion Iliescu a întinat idealurile comunismului.

FOTO: INQUAM PHOTOS

ISTORICUL MĂDĂLIN HODOR este membru în Colegiul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS)

Vizitele lui Ion Iliescu la Moscova după 1989

Ion Iliescu a făcut două vizite la Moscova în calitate de președinte al României. În 1991 s-a întâlnit cu Mihai Gorbaciov și a semnat Tratatul de colaborare, bună vecinătate şi amiciţie între România şi U.R.S.S. În 2003, Ion Iliescu și Vladimir Putin au semnat un alt tratat. Un an mai târziu, în 2004, România devenea membru NATO. – *Mihai Duță*

TRATATUL DE COLABORARE, bună vecinătate şi amiciţie între România şi U.R.S.S., semnat la Moscova, la 5 aprilie 1991, de către preşedinţii Ion Iliescu şi Mihail Gorbaciov, înlocuia vechiul tratat, încheiat în 1970. Conform noului document, România şi U.R.S.S. se considerau, în relaţiile lor reciproce, precum şi în ansamblul comunităţii internaţionale, în orice situaţie, drept state prietene.

Ion Iliescu și Vladimir Putin la Moscova, 4 iulie 2002

FOTO: PROFIMEDIA IMAGES

Cum vedea Ion Iliescu relația cu Rusia în 1991

La nivelul înaltei decizii politice româneşti, preşedintele Ion Iliescu a respins afirmaţiile mass-media potrivit cărora Tratatul ar contraveni intereselor României şi R.S.S. Moldova. Iliescu considera viitorul R.S.S. Moldova drept „o problemă a istoriei, a vieţii" (deşi, la 27 august 1991, va recunoaşte, între primii, independenţa structurilor de stat de la Chişinău) şi susţinea „rezolvarea pe cale paşnică a tuturor problemelor în contextul respectării egalităţii suverane, dreptului popoarelor de a dispune liber de soarta lor".

În cadrul unei conferinţe de presă desfăşurate la Moscova, preşedintele Iliescu a ţinut să sublinieze că Tratatul semnat ţinea cont de procesele de afirmare a suveranităţii republicilor sovietice: „Ţinem seama de realităţile obiective, dar nu putem ignora nici sentimentele. Între statele vecine trebuie să existe relaţii de bună vecinătate, relaţii clare, corecte, de încredere reciprocă şi colaborare".

Ce tratat au semnat Ion Iliescu și Vladimir Putin la Moscova

În 2003, preşedintele Ion Iliescu mergea din nou la Kremlin, acolo unde se întâlnea cu Vladimir Putin.

Iliescu şi Putin au fost de acord asupra „Tratatului privind relaţiile prieteneşti şi de cooperare dintre România şi Federaţia Rusă", semnat la Moscova la 4 iulie 2003. Articolul 2 al înţelegerii era o clauză care vorbea despre „necesitatea soluţionării tuturor problemelor internaţionale prin mijloace paşnice".

Potrivit Tratatului din 4 iulie 2003, cele două state au convenit „o colaborare fructuoasă, bazată pe egalitate, parteneriat, încredere şi avantaj reciproc în toate domeniile".

Cel mai important punct din acest tratat era acela care prevedea că părţile semnatare sunt libere să-şi aleagă ce aranjamente de securitate consideră necesare.

În primele două articole ale tratatului au fost mai multe aspecte importante care ţin de securitatea celor două ţări.

Ion Iliescu, în spatele lui Nicolae Ceausescu, în timpul vizitei de lucru la Combinatul de Utilaj Greu Iași, în 1976

Ancorat în comunism

Cele mai importante momente din activitatea lui Ion Iliescu

- **3 martie 1930** – Se naște la Oltenița, județul Călărași.
- **1950-1954** – Studiază Hidroenergetica la Institutul Energetic din Moscova.
- **1956-1960** – Secretar al Comitetului Central al UTM (Uniunea Tineretului Muncitor, viitor UTC).
- **1962-1965** – Adjunct al șefului Secției Propagandă și Agitație CC al PMR
- **1965** – Șef al Secției Propagandă și Agitație CC al PMR.
- **1967-1971** – Ministru pentru Problemele Tineretului, prim-secretar al CC al UTC.
- **1969-1974** – Membru supleant al Comitetului Central al PCR.
- **1971- 1974** Secretar al Comitetului Județean de Partid și vicepreședinte al Consiliului Județean Timiș.
- **1974-1979** – Prim secretar al Comitetului Județean de Partid și vicepreședinte al Consiliului Popular Iași, membru supleant al Comitetuli Executiv al CC al PCR.
- **1974** – Vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și președinte al Consiliului Național al Apelor.
- **1979-1980** – Prim-secretar al Comitetului Județean PCR Timiș.
- **1981** – Vicepreședinte al Consiliului Național al Apelor.
- **1985** – Reales membru CC la Congresul al XIII-lea al PCR.
- **1982-1989** – Președinte al Consiliului Național al Apelor; membru al Comitetului Central al PCR.
- **22 decembrie 1989** – Prezidează prima ședință a Consiliului Frontului Salvării Naționale (CFSN). Ulterior avea să fie acuzat de infracțiuni împotriva umanității în „Dosarul Revoluției", nefinalizat până la moartea sa.
- **13-15 iunie 1990** – Cheamă minerii la București ca să înăbușe violent manifestațiile pașnice din Piața Universității. Va fi acuzat pentru aceasta în „Dosarul Mineriada".
- **20 iunie 1990** – Alegeri prezidențiale câștigate cu peste 85% din voturi.
- **11 octombrie 1992** – Câștigă al doilea mandat prezidențial.
- **1994** – România, sub conducerea lui, devine prima țară est-europeană care aderă la Parteneriatul pentru Pace (NATO).
- **21 iunie 1995** – Invită toți liderii partidelor parlamentare și reprezentanți ai societății civile pentru a semna **„Declarația de la Snagov"**, prin care se stabilea parcursul integrării europene a României.
- **1996** – Pierde alegerile prezidențiale în fața lui Emil Constantinescu.
- **2000** – Revine la președinție pentru al treilea mandat.
- **2002** – România primește invitația oficială de aderare la NATO.
- **2004** – România devine membră NATO.
- **2006** – Președinte de onoare al PSD.
- **5 august 2025** – Încetează din viață la 95 de ani.

FOTO: AGERPRES

Cum s-a înconjurat Ion Iliescu de pro-ruși în 1990

Ion Iliescu a apărut public pe 22 decembrie 1989, după fuga lui Ceaușescu, și, în scurt timp, a început să aducă în instituțiile de forță ale statului oameni cu puternice legături cu Rusia și cadre de nădejde ale Securității. – Mihai Duță

PÂNĂ LA 22 DECEMBRIE 1989, Securitatea era Direcţia principală de represiune a regimului Ceaușescu. După fuga acestuia, șeful Departamenului Securităţii Statului, Iulian Vlad ordonă subordonaţilor să nu mai acţioneze ofensiv. Mulţi dintre aceştia îşi depuseseră deja armele.

De facto, Armata devine principala instituţie de forţă a statului român.

Câteva zile mai târziu, Consiliul Frontului Salvării Naţionale decide dizolvarea oficială a Deparatamentului Securităţii Statului.

Nicolae Militaru apare pe 22 decembrie în grupul condus de Ion Iliescu şi se implică în coordonarea unor unităţi militare din jurul Bucureștiului și începe să-și recâștige influența.

A doua zi după execuţia soţilor Ceaușescu, la 26 decembrie, Ion Iliescu îl numește pe Nicolae Militaru în funcţia de ministru al Apărării, înlocuindu-l pe Victor Stănculescu. Tot atunci este avansat în gradul de general de armată.

Militaru fusese marginalizat de Nicolae Ceaușescu în 1978, după ce fusese identificat ca având legături cu GRU, serviciul de informaţii militar sovietic. Drept urmare, în perioada 1978–1989, a fost ţinut în funcţii secundare, izolat de decizia militară.

Militaru a supervizat lupta cu „teroriștii“

Între 26 şi 31 decembrie, Militaru a supervizat operaţiunile militare din Capitală şi din alte oraşe în contextul zvonurilor despre „teroriști“. Rezultatul: în intervalul 22- 30 decembrie 1989, după fuga lui Ceaușescu, au fost 857 de morţi şi 2.382 de răniţi.

Nicolae Militaru a pensionat mai mulţi generali şi colonei, aducând în locul lor cadre bănuite a fi avut legături cu structurile sovietice, fapt care a generat o puternică mișcare de protest.

Ca urmare, apare Comitetul de Acţiune pentru Democratizarea Armatei (CADA).

Pe 16 februarie 1990, în urma presiunilor interne şi a scandalului public, este demis din funcţia de ministru al Apărării şi trecut în rezervă. Nicolae Militaru a încetat din viaţă la 27 decembrie 1996.

În „Dosarul Revoluţiei“, Ion Iliescu este acuzat că şi-a asumat, în intervalul 22-30 decembrie 1989, operaţiunea sistematică de inducere în eroare a opiniei publice realizată de cadrele militare cu funcţii de conducere ale MApN.

„Aceste fapte au avut drept consecinţe generarea şi amplificarea psihozei generalizate a terorismului, psihoză cauzatoare de numeroase situaţii de foc fratricid generalizat şi astfel, în intervalul 22-30 decembrie 1989, au survenit 857 decese, 2.382 răniri de persoane, 585 privări grave de libertate cu încălcarea regulilor generale de drept internaţional şi 409 cazuri de suferinţe mari“, arată rechizitoriul procurorilor militari.

Înființarea SIE și numirea lui Mihai Caraman

La 3 ianuarie 1990, Ion Iliescu îl cheamă pe Mihai Caraman, general de brigade în rezervă, la discuţii, iar, la 18 ianuarie, îl numeşte adjunct la MApN şi comandant al Centrului de Informaţii Externe, cu rang de secretar de stat. CIE devine apoi Serviciul de Informaţii Externe.

Mihai Caraman fusese decorat de KGB după ce, în anii '60, în calitate de rezident al agenturii de spionaj române la Paris, a recrutat mai mulţi angajaţi NATO, obţinând astfel planurile secrete privind reacţia în cazul unui atac sovietic, inclusiv poziţiile în care se aflau armele nucleare. Informaţiile

GENERALUL Nicolae Militaru, ministrul Apărării, la 29 decembrie 1989 (stânga sus). Mihai Caraman (stânga jos). Primirea la Palatul Cotroceni de către Ion Iliescu a unei delegații a minerilor, condusă de Miron Cozma (dreapta sus) Virgil Măgureanu, directorul SRI, Ion Iliescu, președintele României și Petre Roman, la Alba Iulia, unde sărbătoreau pentru prima data Ziua Națională a României, la 1 decembrie 1990.

au fost livrate către URSS, Caraman find decorat pentru acestea.

La acea vreme, sediul NATO se afla la Paris, iar lovitura a fost resimțită din plin. Sediul a fost mutat la Bruxelles, în urma acțiunilor de infiltrare conduse de Mihai Caraman.

Evident, numirea lui Mihai Caraman la conducerea SIE în a stârnit nemulțumirea în mai multe capitale occidentale.

În 1992, Manfred Wörner, secretarul general al NATO transmite neoficial că nu va vizita Bucureștiul atât timp cât Caraman va conduce SIE. Motivul era evident: o țară care dorea să adere la NATO nu putea avea ca șef al Serviciuui de Informații Externe un personaj care spionase NATO.

În fața acestui ultimatum, la 22 aprilie 1992, președintele Ion Iliescu îl pensionează pe Mihai Caraman și îl avansează gradul de general-colonel.

Caraman a murit la 95 de ani, pe 25 iulie 2024.

Numirea lui Măgureanu la SRI

La 25 martie 1990, se înființa Serviciul Român de Informații prin Decretul nr. 181 al Consiliului Provizoriu de Uniune Națională (CPUN). Decizia a venit pe fondul conflictului interetnic de la Târgu Mureș din 19 și 21 martie 1990, soldat cu moartea a cinci persoane și sute de răniți.

Virgil Măgureanu fusese prezent alături de Ion Iliescu încă de pe 22 decembrie 1989, și făcea parte din Consiliul Frontului Salvării Naționale.

Astfel, primul director al SRI, numit de Ion Iliescu, a fost Virgil Măgureanu (născut Asztalos), fost lector universitar în cadrul Academiei de Studii Social-Politice „Ștefan Gheorghiu" și colaborator al Securității cu numele de cod „Mihai Mihăilă".

El fusese încadrat la Direcția de Informații Externe și avea misiunea de a participa la redactarea buletinului informativ al cărui destinatar era președintele Nicolae Ceaușescu.

Inculpat în Dosarul Mineriadei alături de Ion Iliescu

Conlucrarea lui Virgil Măgureanu avea să se vadă la Mineriada din 13-15 iunie 1990, dar și la evenimentele de după. Numele său este legat și de Mineriada din 1991, în urma căreia a fost dat jos Guvernul Petre Roman. Opt persoane, printre care fostul președinte Ion Iliescu, fostul premier Petre Roman, fostul șef SRI Virgil Măgureanu, Adrian Sârbu, Gelu Voican Voiculescu și fostul lider sindical al minerilor Miron Cozma sunt inculpați în dosarul Mineriadei din 13-15 iunie 1990. Ei sunt acuzați de infracțiuni contra umanității. Alături de aceștia mai sunt inculpați generalul în rezervă Vasile Dobrinoiu și colonelul în rezervă Petre Peter.

Dosarul a fost trimis în judecată abia în aprilie 2025. „În luna iunie 1990, cei mai înalți factori decizionali în statul român la acel moment - Iliescu Ion, Roman Petre, Voiculescu Gelu-Voican, ajutați de alte persoane apropiate puterii sau care o sprijineau, printre care Măgureanu Virgil – directorul Serviciului Român de Informații, Sârbu Adrian – consilierul prim-ministrului, au lansat o politică de represiune împotriva populației civile din capitală, în urma căreia au fost ucise 4 persoane, 2 persoane au fost violate, s-a vătămat integritatea fizică și/sau psihică a peste 1.300 de persoane și au fost persecutate prin lipsirea nelegală de libertate peste 1.200 de persoane", arată procurorii.

Virgil Măgureanu avea să fie șeful SRI până în 1997, când a demisionat. Acum are 84 de ani și a fost prezent la funeraliile lui Ion Iliescu.

CRONICA NATO

Pariul viitorului

col. (R) ION PETRESCU, contributor al *Newsweek România*

Întâlnirea preconizată în Alaska, dintre președintele american, Donald Trump și omologul rus Vladimir Putin, reprezintă un reper de evaluare obiectivă a modului în care comunitatea democratică mondială poate menține un minim dialog cu dictatura condusă de la Kremlin. Toleranța reciprocă, în limite acceptabile de ambele părți, este soluția impusă de tragediile produse în ultimii ani, pe teritoriul ucrainean, țară căreia Moscova îi contestă dreptul la suveranitate națională și integritate teritorială.

Până acum, în economia deceniilor trecute de la ultima conflagrație mondială, aliații, cu sprijinul determinant al Statelor Unite ale Americii, organizau periodic exerciții militare comune marcate de sintagma show of force/ demonstrație de forță. Inițial, presa rusă le amplifica ipoteticele implicații ulterioare, pentru a menține opinia publică din Federația Rusă într-o stare de alertă. O isterie mediatică pur propagandistică, care nu folosea nici măcar inițiatorilor săi.

De data asta, pentru dialogul din Alaska cu Putin, Trump a mizat pe capacitatea sa de a fi one man show, la unele evenimente publice. Greu de spus dacă evoluția sa îl va propulsa în fruntea listei candidaților la Premiul Nobel pentru Pace.

Până în 2024, Premiul Nobel pentru Pace a fost acordat unui număr de 111 persoane și 28 de organizații. 19 femei au câștigat, mai multe decât decât în orice alt domeniu recompensat cu Premiul Nobel. Doar două laureate au câștigat mai multe Premii pentru Pace: Comitetul Internațional al Crucii Roșii a câștigat de trei ori (1917, 1944 și 1963), iar Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați a câștigat de două ori (1954 și 1981).

Au fost 19 ani în care Premiul pentru Pace nu a fost acordat.

Cântecul de lebădă al lui Putin?

Președintele rus Vladimir Putin nu numai că nu poate aspira la un asemenea premiu, mai ales că a excelat în amenințarea succesivă, cu forța militară, a unor foste state sovietice, dar nici nu își poate îngădui luxul să îi creeze dificultăți omologului american pentru ca acesta să nu primească Premiul Nobel pentru Pace.

Chiar dacă nu recunoaște public șansa pe care i-o oferă Trump, de a depăși condiția ingrată - aceea de a fi perceput ca un paria internațional, Putin știe că și răbdarea superputerii nucleare SUA are limite rezonabile, asumate public, inclusiv de personalități incontestabile, precum Marco Antonio Rubio, politician, avocat și diplomat american, care ocupă din 2025 funcția de al 72-lea secretar de stat al Statelor Unite.

Evident că nu confruntarea militară poate reda lumii echilibrul geopolitic, momentan și doar aparent pierdut. Dar la fel de clar este că recursul la maniera diplomatică de a calma tensiunile existente în relația deja dificilă dintre Kiev și Moscova a fost și este subminat de orgolii învechite, din unele metropole europene, stilul ofensiv al președintelui Trump surprinzând de o manieră constructivă, axată pe un dialog primordial cerebral, atât diplomațiile de pe bătrânul nostru continent, cât și pe aceea promovată, cu încăpățânare, de Moscova.

Place - sau probabil nu - vicepreședintelui J. D. Vance - care a împlinit 41 de ani pe 2 august -, ce reamintea aliaților europeni că ei au alimentat criza din Ucraina, nu statele europene au cerut aplicarea articolului 5 din NATO prima oară, ci SUA, după prăbușirea turnurilor gemene din New York, pe 11 septembrie 2005. Atunci trupe europene au fost dislocate în Afganistan, pentru a anihila structurile teroriste islamice refugiate acolo.

Acum, interlocutorii ruși au respins ideea prezenței unor trupe europene de restabilire a păcii în Ucraina. Dar nu au nicio capacitate de a anihila măsurile economice preconizate de Trump pentru a pune presiune pe administrația prezidențială a președintelui Putin. Vladimir Vladimirovici Putin este el însuși conștient că, în anumite condiții defavorabile lui, s-ar putea ca iarna anului 2025 să fie ultima pe care o trăiește la Kremlin. O informație pe care și presa rusă loialistă dictatorului rus nu a mai ascuns-o opiniei publice din Federația Rusă.

Soarta președintelui Zelenski

Volodimir Oleksandrovici Zelenski (născut pe 25 ianuarie 1978) este politicianul ucrainean / fost artist, care

a ocupat funcția de al șaselea și actual președinte al Ucrainei din 2019. A preluat funcția la cinci ani după începerea războiului ruso-ucrainean, odată cu anexarea Crimeii de către Rusia și invadarea Donbasului, și a continuat să își servească țara în timpul invaziei ruse la scară largă a Ucrainei, care este în desfășurare din februarie 2022.

Contestat de Putin deoarece, din cauza legii marțiale, nu a mai organizat noi alegeri prezidențiale, în condițiile în care mandatul său inițial, practic s-a încheiat, dar și vizat de câteva tentative rusești de lichidare fizică a sa, Zelenski a avut înțelepciunea să promoveze, pe plan intern, pragmatismul conducerii colective, iar pe plan extern să se ducă personal la cei care aveau serioase semne de întrebare privind intențiile geopolitice ale actualei echipe de conducere de la Kiev.

Pe plan militar, nu a ezitat să îl trimită pe fostul șef al armatei, generalul Valerii Fedorovych Zaluzhnyi, ca Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Ucrainei în Regatul Unit.

În locul său l-a promovat, conform cutumei militare, pe generalul Oleksandr Stanislavovici Sirskii, care a împlinit 60 de ani, pe 26 iulie. Acesta, având gradul de general cu patru stele, a ocupat funcția de comandant-șef al Forțelor Armate ale Ucrainei din 8 februarie 2024. Anterior, a fost comandantul Forțelor Terestre Ucrainene din 2019 până în 2024 și comandantul Operațiunii Forțelor Comune, din mai până în august 2019.

În timpul invaziei rusești a Ucrainei, Sirskii a comandat apărarea Kievului. În septembrie 2022, a comandat contraofensiva de la Harkov. Apoi a condus apărarea Bakhmutului până în 2023.

Zelenski l-a apreciat pe generalul Sirskii pentru tactul său, în dialogul cu președintele statalității ucrainene.

În toate armatele lumii, cei care se enervează și iau decizii pripite pe termen lung pierd confruntarea cu realitățile lumii unde trăiesc, așa cum s-a întâmplat în cazul generalului Valerii Fedorovych Zaluzhnyi. Dar viața merge mai departe...

În stilul său aparte, Zelenski rămâne în istoria postbelică a Ucrainei ca euroatlanticul convins că libertatea, independența și integritatea teritorială a țării sale nu sunt negociabile, iar obiectivul intrării în NATO nu poate fi abandonat. Cu niciun preț - nici acum, nici în viitor.

Iată un motiv în plus pentru structurile abilitate ale statului român de a reacționa conform legilor în vigoare, contra acelor cetățeni care propagă interesele rusești în România: Ucraina să facă cedări teritoriale Rusiei, România să iasă din NATO și din UE.

Pripeala unor dâmbovițeni

În absența unor fluxuri informaționale constante, obiective, despre prioritățile administrației prezidențiale din România și/sau a Ministerului de Externe, apar tot felul de interpretări deloc realiste în presa ce se revendică a fi - vorba vine - de calitate, pe malurile Dâmboviței. Lectura lor atentă devoalează un orizont interpretativ limitat, apetitul pentru speculații gratuite, informarea după ureche, lipsa exercițiului democratic de a cere, în scris sau telefonic, lămuriri limpezi de la instituțiile titulare de date oficiale clare, lipsite de orice echivoc.

De aici și succesul momentan al putiniștilor mioritici, experți în decredibilizarea constantă a instituțiilor fundamentale ale statului român.

Pariul viitorului pentru Ucraina este supraviețuirea națiunii sale, libere și independente.

Pariul viitorului, pentru România, este consolidarea, fără ezitare, a statalității sale, de țară membră a UE și mai ales a NATO. Aici fiind deschisă o bătălie imagologică în care adversarii lucidității naționale deja se dau în stambă. Iar cetățenii lucizi, în funcții publice, încă îi mai tolerează, spre stupoarea românilor echilibrați.

Înghețul vine din Alaska

Întâlnirea din Alaska s-a terminat fără ca lumea să se miște măcar cu un milimetru. Niciun acord de încetare a focului. Nicio garanție pentru Ucraina. Nicun pas înapoi făcut de Kremlin. Și un Donald Trump pe post de decor pentru discursul cuprinzător al lui Putin. Veștile sunt foarte proaste pentru Ucraina și pentru Europa. – *Ovidiu Nahoi*

CONTRAR UZANȚELOR, PUTIN a vorbit primul. S-a lansat într-un discurs pregătit dinainte, un exercițiu de zgândărire a ego-ului umflat al partenerului său, pe care a dovedit că-l cunoaște foarte bine.

Putin a început spunând că Rusia și SUA sunt doi vecini apropiați – insulele aflate la cea mai mică distanță sunt despărțite de doar patru kilometri.

Trump s-a bucurat și a aplaudat când Putin l-a abordat cu „bună, vecine", după care și-au strâns mâna pe pistă.

Apoi, Putin a abordat unul dintre domeniile sale preferate: istoria.

El a vorbit despre faptul că peninsula nord-americană a făcut parte din teritoriul Rusiei înainte de a fi vândută Statelor Unite la mijlocul secolului al XIX-lea.

El a remarcat prezența bisericilor ortodoxe ruse pe care le-a descris drept „o moștenire care ne va ajuta să reconstruim și să cultivăm relații reciproc avantajoase și egale".

Când Putin rescrie (iar) istoria

În mod surprinzător, Putin a abordat un aspect al celui de-Al Doilea Război Mondial eludat de noua istoriografie de la Kremlin: ajutorul american, vital pentru URSS în lupta împotriva Germaniei naziste. Conform variantei Kremlinului, URSS s-a luptat singură împotriva invadatorilor, dar iată-l pe Putin vorbind despre un subiect tabu în Rusia, unde poți merge la închisoare dacă pui în discuție varianta oficială a istoriei, scrisă de Kremlin.

Menționând că relațiile bilaterale „au ajuns la cel mai scăzut nivel de la Războiul Rece" și că a venit timpul pentru a se trece de la confruntare la dialog, Putin a sugerat că următoarea întâlnire ar putea avea loc chiar la Moscova, ceea ce i-a făcut multă plăcere lui Trump.

În privința Ucrainei, Putin a afirmat că pentru a se ajunge la o „soluție durabilă și pe termen lung, trebuie să eliminăm cauzele profunde ale conflictului", o formulare pe care Kremlinul a folosit-o în repetate rânduri pentru a condiționa pacea.

Putin a mai spus că speră ca ucrainenii și europenii să „nu pună bețe în roate" procesului de pace.

„Trump se preocupă în mod evident de prosperitatea națiunii sale. Dar înțelege că Rusia are propriile interese", a mai spus Putin.

FOTO: PROFIMEDIA IMAGES

Nu există acord

De partea sa, într-un discurs de două ori mai scurt decât al oaspetelui său și nepregătit dinainte, Donald Trump a spus că a fost o întâlnire productivă și că s-au făcut „unele progrese".

El a spus că un acord depinde „în ultimă instanță" de Ucraina și aliații săi și că vor trebui să cadă de acord.

„Nu există niciun acord până nu se ajunge la un acord", a admis Trump. El a afirmat că s-au făcut „progrese mari", dar „nu am ajuns acolo".

Trump a asigurat că „a avut întotdeauna o relație fantastică cu președintele Putin", pe care l-a numit, tandru, „Vladimir".

„Acum depinde cu adevărat de președintele Zelenski să ducă lucrurile la bun sfârșit", a adăugat el într-un

interviu acordat rețelei TV FoxNews imediat după summit. Trump a spus, de asemenea, că țările europene au un rol de jucat.

Vești poaste pentru Ucraina și Europa

Întâlnirea a reprezentat o veste proastă pentru Ucraina, care spera la un acord de încetare a focului. Nu a fost niciun acord. Războiul continuă. Forțele Moscovei vor continua să bombardeze și să ucidă civili.

Putin a reușit să lase impresia că poate trata cu omologul său american peste capul președintelui ucrainean.

Liderul rus și-a permis să spună, în fața lui Trump, fără a fi contrazis în vreun fel, că „Ucraina este o națiune frățească" și că îi pare rău pentru pierderile umane suferite. Ca și cum „conflictul ucrainean", cum l-a numit Putin, ar fi o simplă ciocnire regretabilă între frați, care poate fi rezolvată între ei (și în beneficiul fratelui mai mare) – nu un război declarat de Moscova întregii lumi libere.

După întâlnirea cu omologul său rus, Donald Trump a avut o lungă convorbire telefonică cu președintele ucrainean Volodimir Zelenski. Rămâne de văzut în ce măsură întâlnirea lor din 18 august va schimba un curs ce pare defavorabil Ucrainei.

Veștile sunt proaste și pentru Europa. De fapt, întâlnirea s-a terminat fără nici cea mai mică concesie făcută de Moscova. Putin a pus aceeași placă de la începutul invaziei pe scară largă: pacea înseamnă rezolvarea cauzelor profunde ale conflictului. Acestea sunt cuprinse în ultimatumul Kremlinului din decembrie 2021, în care a cerut retragerea NATO pe aliniamentele din 1997. Într-adevăr, Rusia consideră drept cauză primordială a războiului extinderea Alianței Atlantice în spațiul de dominație al fostei URSS.

Acesta a fost și mesajul ministrului rus de Externe, Serghei Lavrov, care a pus piciorul în Alaska purtând un pulover inscripționat cu „CCCP".

Să nu uităm apoi avertismentul lansat de Putin: europenii și ucrainenii să nu se opună noului curs de prietenie ruso-americană.

Întâlnirea din Alaska s-a terminat cu victoria totală a lui Vladimir Putin - de la ieșirea din izolare la continuarea războiului și lipsa oricărei concesii din partea Moscovei.

DEMOCRAȚIE

Țară mică, probleme mari.
Ghid pentru alegerile din Republica Moldova

„Alegeri cruciale". „Un referendum între Europa sau Rusia". „Scrutin existențial". Sunt doar câteva dintre etichetele pe care comentatorii le lipesc peste alegerile parlamentare din Republica Moldova, programate pentru 28 septembrie. Alegerile sunt urmărite îndeaproape în Uniunea Europeană, date fiind planurile de aderare ale Chișinăului și proximitatea Rusiei. – *Ovidiu Nahoi*

ALEGERILE PARLAMENTARE din 28 septembrie încheie un ciclu electoral crucial pentru Republica Moldova (2,4 milioane de locuitori), de care depinde viitorul european al țării. La 20 octombrie 2024, guvernul și președinta Maia Sandu au trecut, la limită, un referendum prin care integrarea europeană a fost înscrisă în legea fundamentală a țării.

Două săptămâni mai târziu, Maia Sandu a câștigat al doilea tur al alegerilor prezidențiale, asigurându-și încă un mandat de patru ani. Rămâne de văzut dacă electoratul extrem de divizat în privința opțiunilor strategice îi va da Maiei Sandu și o majoritate care să-i permită formarea unui guvern proeuropean.

În acest moment, Partidul Acțiune și Solidaritate, de unde provine și președinta Maia Sandu, deține 61 de locuri dintre cele 101 ale Parlamentului de la Chișinău, față de cele 29 ale Blocului Comuniștilor și Socialiștilor.

Dar, după patru ani de guvernare marcați de războiul din Ucraina, crize energetice, creșteri de prețuri, reforme neterminate și o susținută campanie de dezinformare a Rusiei, menținerea majorității de către formațiunea reformistă a președintei Maia Sandu rămâne sub semnul întrebării. Iar constituirea unei coaliții care să mențină țara pe drumul integrării în Uniunea Europeană este problematică.

Cine sunt principalii competitori?

Partidul Acțiune și Solidaritate se confruntă cu două blocuri de opoziție. Blocul „Alternativa" este constituit în jurul primarului capitalei Chișinău, Ion Ceban. Lui i se alătură Alexander Stoianoglo, fost procuror general, demis de guvernarea PAS și contracandidat al Maiei Sandu în alegerile prezidențiale din toamna anului trecut.

Nu trebuie uitat nici Ion Chicu, fost premier în perioada în care scena politică a țării era controlată într-o măsură covârșitoare de Vladimir Plahotniuc, oligarh condamnat în cazul furtului unui miliard de dolari din sistemul bancar. În 2020, Chicu a generat un conflict diplomatic cu București, după ce a acuzat corupția din România și gestionarea crizei COVID-19.

Blocul „Alternativa" se declară proeuropean. Prezența unor lideri precum Stoianoglo și Chicu vine să contrazică această pretenție.

Un document din 2022 al Departamentului de Stat al SUA plasa formațiunea condusă de Ceban în rândul entităților prin care Federația Rusă ar încerca să influențeze situația politică din R. Moldova. La 9 iulie 2025, Ion Ceban a primit interdicție la intrarea în România și în Spațiul Schengen, din considerente de „siguranță națională", potrivit Bucureștiului. Un alt bloc de opoziție este cel al „Socialiștilor și Comuniștilor

CONFERINȚĂ LA CHIȘINĂU, 4 IULIE 2025: președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, președintele Consiliului European, Antonio Costa, și președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen. Europa urmărește cu atenție alegerile din Republica Moldova (sus). Propaganda rusă joacă un rol important în campania pentru alegerile din 28 septembrie. Fostul președinte pro-rus Igor Dodon, la manifestația din 9 mai 2025 – Ziua Victoriei, în tradiția sovietică și rusă.

Inima și Viitorul Moldovei". Cu foștii președinți Igor Dodon și Vladimir Voronin, formațiunea nu-și ascunde orientarea pro-rusă.

Blocul „Împreună", alcătuit din două partide pro-europene, își propune intrarea în Parlament, unde pragul electoral este de 5% pentru partide și 7% pentru alianțele electorale. Însă șansele acestei formațiuni de a accede în legislativ sunt la limită. Un eșec, deloc improbabil, ar îngreuna și mai mult șansele Partidului Acțiune și Solidaritate de a realiza majoritatea parlamentară și de a face guvernul.

Un alt competitor, blocul „Victorie", a fost eliminat din cursa electorală prin decizia Comisiei Electorale Centrale, validată definitiv de Curtea de Apel.

Din această alianță făceau parte mai multe formațiuni antieuropene și pro-ruse. Inclusiv Evghenia Guțul, fost baskan (guvernator) al regiunii autonome Găgăuzia, condamnată la 7 ani de închisoare pentru finanțarea ilegală a campaniei electorale.

Excluderea blocului „Victorie" a avut la bază un raport primit de autoritățile de la Chișinău din partea Serviciului de Informații și Securitate (SIS). Documentul a atras atenția asupra implicării în constituirea blocului a lui Ilan Șor, fost lider al Partidului „Șor", declarat neconstituțional în 2023. Șor, oligarh și fost primar la Orhei, a fost de asemenea condamnat în dosarul furtului miliardului și este refugiat în Rusia.

Partidul Nostru, al excentricului primar din Bălți, Renato Usatîi, este, de asemenea, cotat cu șanse de accedere în Parlament.

Blocul Unității Naționale, o alianță unionistă, așteaptă confirmarea Comisiei Electorale Centrale.

Ce spun sondajele?

Mai multe case de sondare au realizat cercetări sociologice preelectorale și rezultatele publicate sunt destul de asemănătoare. PAS este pe primul loc, cu scoruri între 31% și 41%. Al doilea loc este ocupat de blocul socialiștilor și comuniștilor (23-29%). Ar mai intra în Parlament „Alternativa" (9-11%) și Partidul Nostru (cu un maxim de 7%, dar unele institute îl dau sub pragul electoral). Nu se știe însă unde se vor duce voturile blocului „Victorie", exclus din cursă. Formațiunea era creditată cu scoruri cuprinse între 9% și 16%.

Trebuie precizat însă că sondajele de opinie din Republica Moldova sunt adesea puțin fiabile. Cauzele sunt multiple. Unele institute de sondare sunt prea apropiate de diverși jucători politici. Pe de altă parte, există o reținere în rândul unei părți semnificative de electorat în a-și declara adevărata opțiune („spirala tăcerii").

Cum ar putea arăta majoritatea?

Situația este complicată. Nu este clar ce parteneri de coaliție ar putea avea Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS) pentru a putea continua parcursul european. Desigur, în afara situației în care ar reuși performanța să păstreze, în cele din urmă, jumătate plus unu din locurile Parlamentului.

Scenariul pozitiv ar fi accederea în Parlament a blocului „Împreună" și, eventual, alăturarea lui Renato Usatîi, un personaj excentric dar care a mai ajutat-o pe Maia Sandu în câteva rânduri.

Deși declarat pro-european, blocul „Alternativa" nu poate fi un partener pentru PAS, odată cu interdicția pronunțată împotriva lui Ion Ceban. Oricum, o asemenea coaliție ar fi din start una fragilă și nefuncțională.

Și aici intervine scenariul rău. Pur și simplu, PAS poate fi scos în afara jocului, chiar dacă va câștiga o majoritate relativă în noul Parlament. Oamenii lui Ceban și ai lui Dodon (foști colegi de partid „socialist") ar putea deține o majoritate împotriva președintei Maia Sandu.

Ea va avea foarte puține pârghii prin care să se opună cursului dictat de po-

liticienii pro-ruși. Lucrurile pot urma aproape la indigo scenariul georgian, în care, în pofida unui președinte reformist, guvernul blochează toate măsurile pentru integrare europeană și se orientează către Rusia.

Maia Sandu a reușit, la limită, să treacă un referendum prin care integrarea europeană a fost introdusă în Constituție. Dar pro-rușii nu se vor împiedica de acest detaliu. Ei pot foarte bine să abandoneze de facto toate reformele și dosarele europene și să emită legi favorabile Rusiei. Cum ar fi punerea la egalitate a limbii ruse cu limba română. Sau restrângerea dreptului de vot al diasporei, în măsură covârșitoare pro-europeană.

Sau, mai rău, permisiunea ca soldații ruși să revină în Transnistria.

Odată cu blocarea accesului terestru prin Ucraina, în urma războiului, rușii își roteau militarii din Transnistria pe cale aeriană, prin Chișinău. Militarii ruși intrau în R. Moldova în calitate de simpli călători. Până când autoritățile de la Chișinău au început să-i oprească la frontieră pe acești „călători", la cel mai mic indiciu că ar fi vorba despre militari ruși în civil.

O orientare a cursului politic spre Rusia ar echivala cu o „transnistrizare" a Republicii Moldova, cu consecințe catastrofale pentru stabilitatea regională.

Ar fi un cuțit înfipt în spatele Ucrainei iar România s-ar trezi din nou în vecinătate cu o entitate rusă.

Care este interesul României?

România este cel mai mare investitor în Republica Moldova și principalul partener comercial. O tremie din comerțul exterior al Republicii Moldova se efectuează cu România. Potrivit unui interviu acordat RFI România de ambasadorul moldovean la București, Victor Chirilă, firmele românești au investit peste 300 de milioane de euro în Republica Moldova. În plus, mai multe companii străine prezente în România și-au extins afacerile în Republica Moldova.

Acestor investiții li se adaugă alte sute de milioane de euro de la statul român pentru proiecte de infrastructură: interconectări energetice, căi rutiere și feroviare.

Autoritățile de la Chișinău tocmai au avizat cererea Companiei Naționale „Administrația Porturilor Maritime" Constanța de a achiziționa 100% din capitalul firmei care operează portul Giurgiulești, ieșirea la Dunăre a Republicii Moldova.

Potrivit Guvernului de la București, România intenționează să investească peste 24 de milioane de euro în modernizarea portului. Preluarea de către România a portului de la Giurgiulești are și o importantă componentă strategică, legată de controlul la gurile Dunării.

Aceste interese economice se adaugă celor de securitate. Dincolo de comuniunea de limbă și idealuri naționale, România are interesul ca Republica Moldova să meargă pe drumul integrării europene, să fie un vecin predictibil și prosper.

Europenizarea Republicii Moldova ar duce la ștergerea frontierelor, odată cu aderarea Chișinăului la UE și la crearea unei piețe comune extinse.

Ce vrea Rusia?

Obiectivul strategic al Kremlinului este blocarea parcursului european al Republicii Moldova și menținerea acesteia în „lumea rusă/ruskîi mir". Pentru atingerea acestui obiectiv, Rusia a declanșat de mai mulți ani un război hibrid asupra Republicii Moldova. A instrumentalizat o criză a energiei, folosindu-și pârghiile pe care le deține în acest domeniu. A finanțat proteste menite să ducă la răsturnarea guvernării proeuropene. A pus la punct un amplu sistem sistem de cumpărare de voturi pentru referendumul constituțional și alegerile prezidențiale din octombrie-noiembrie 2024.

Prin această schemă, 15 milioane de dolari au fost trimise în Republica Moldova, din Rusia, pentru cumpărarea de voturi.

O nouă schemă de cumpărare de voturi a fost dejucată de autoritățile de la Chișinău în iulie 2025.

Mecanismul fusese creat în jurul blocului „Victoria" – între timp scos din cursa electorală - și era finanțat de fugarul Ilan Șor, aflat în Rusia. Gruparea elaborase un sistem de recrutare, instruire și control ideologic al activiștilor, folosind platforma digitală TAITO.

De asemenea, Rusia instrumentalizează o campanie masivă de propagandă și dezinformare în Republica Moldova. Influenceri și medii finanțate pe filiera Kremlinului susțin că dacă va ajunge în UE, Republica Moldova va adera automat la NATO și va intra în război cu Rusia. Tema războiului cu Rusia este la fel de

GUVERNATOAREA PRO-RUSĂ a regiunii Găgăuzia, Evghenia Guțul (stânga), privește ofițerii de poliție care intră în instanță pentru a o duce la închisoare, după pronunțarea sentinței de 7 ani închisoare pentru finanțarea ilegală a campaniei electorale. (5 august 2025 - stânga). Propaganda rusă se folosește intens de Mitropolia Moldovei, subordonată Moscovei

intens folosită precum cea a recrutărilor pentru război în România, o dezinformare larg răspândită în mediile de extremă dreapta.

Alte dezinformări vizează o pretinsă donație de 400.000 de dolari primită de președinta Maia Sandu de la „activiști internaționali gay". Sau un plan finanțat de Fundația Soros Moldova de susținere a operațiilor de schimbare de sex și de influențare a adolescenților pentru a deveni gay. Fundația a dezmințit categoric un asemenea plan.

Partidele pro-ruse promit energie ieftină din Rusia și acces nelimitat al produselor moldovenești pe piața rusă. În anul 2024, potrivit Biroului de Statistică al Republicii Moldova, UE este principala piață pentru produsele moldovenești (peste 63% din total). Doar 25% din produsele moldovenești merg în fostele țări CSI.

Rusia folosește pe scară largă Mitropolia ortodoxă a Moldovei subordonată patriarhiei ruse. Numeroase narative anti-UE sunt lansate printr-o vastă rețea de canale Telegram înființate de preoții bisericii subordonate Rusiei.

De asemenea, Rusia lansează ideea falsificării alegerilor de către guvernanții de la Chișinău prin intermediul diasporei. Narativul seamănă foarte mult cu cel al extremei drepte din România, de după pierderea alegerilor prezidențiale.

Guvernul de la Chișinău a respins vehement ceea ce a numit un amestec grosolan al Moscovei în alegerile interne.

Cine sunt prietenii din România ai forțelor pro-ruse?

Pentru prima dată, forțe politice semnificative din România joacă un rol nefast în alegerile din Republica Moldova. Partidul extremist AUR nu mai face de mult timp un secret din implicarea sa împotriva președintei Maia Sandu și a parcursului pro-european al Republicii Moldova.

La mijlocul lui iunie, liderul AUR, George Simion, transmitea pe rețelele sociale că mai are nevoie de 100.000 de voturi pentru a o putea răsturna de la putere pe președinta Maia Sandu.

Legăturile AUR în Republica Moldova pot fi regăsite în jurul blocului „Victorie", căruia autoritățile de la Chișinău i-au interzis participarea la alegeri din cauza finanțării pe filieră rusească.

Atunci când au efectuat percheziții legate de finanțarea ilegală a blocului, prin intermediul oligarhului fugar Ilan Șor, autoritățile de la Chișinău au descoperit un fapt interesant: pe canalele interne de comunicare, membrii grupării erau instruiți să participe la scrutinul prezidențial din România și să-l voteze pe candidatul AUR, George Simion.

La sfârșitul lunii iulie, George Simion a vorbit, prin legătură video (are interdicție de intrare în Republica Moldova) la conferința „Make Europe Great Again (MEGA)" desfășurată la Chișinău. Printre invitați: Victoria Furtună, promotoarea proiectului „Moldova Mare". Conceptul, rafinat în laboratoarele bolșevice ale anilor 1920, pleacă de la ideea falsă a existenței unei „națiuni moldovenești", diferită de cea română, cu limbă proprie și istorie distinctă strâns legată de Rusia.

Planul ar urmări recrearea vechiului principat medieval al Moldovei, în fapt, o fantomă politică menită să faciliteze controlul rusesc asupra gurilor Dunării.

Printre partenerii „Moldovei Mari" se numără și formațiunea de extremă dreapta bulgară Renașterea. Aceasta nutrește la rândul ei visul „Bulgariei Mari", revendicând, printre altele, Dobrogea românească și unele zone din sudul Republicii Moldova locuite de etnici bulgari.

Și, acum, vine legătura cu AUR. La rândul său, partidul din România întreține legături strânse cu bulgarii de la Renașterea. La 1 martie, liderul mișcării, deputatul Kostadin Kostadinov (poreclit Kopeikin, pentru atitudinile sale pro-ruse) a vorbit publicului la un miting AUR organizat la București, în susținerea lui George Simion și Călin Georgescu.

De partea sa, după pierderea alegerilor prezidențiale, George Simion a acuzat, fără dovezi, o fraudă electorală pusă la cale de guvernul de la Chișinău. Același narativ folosit acum de Rusia împotriva Republicii Moldova.

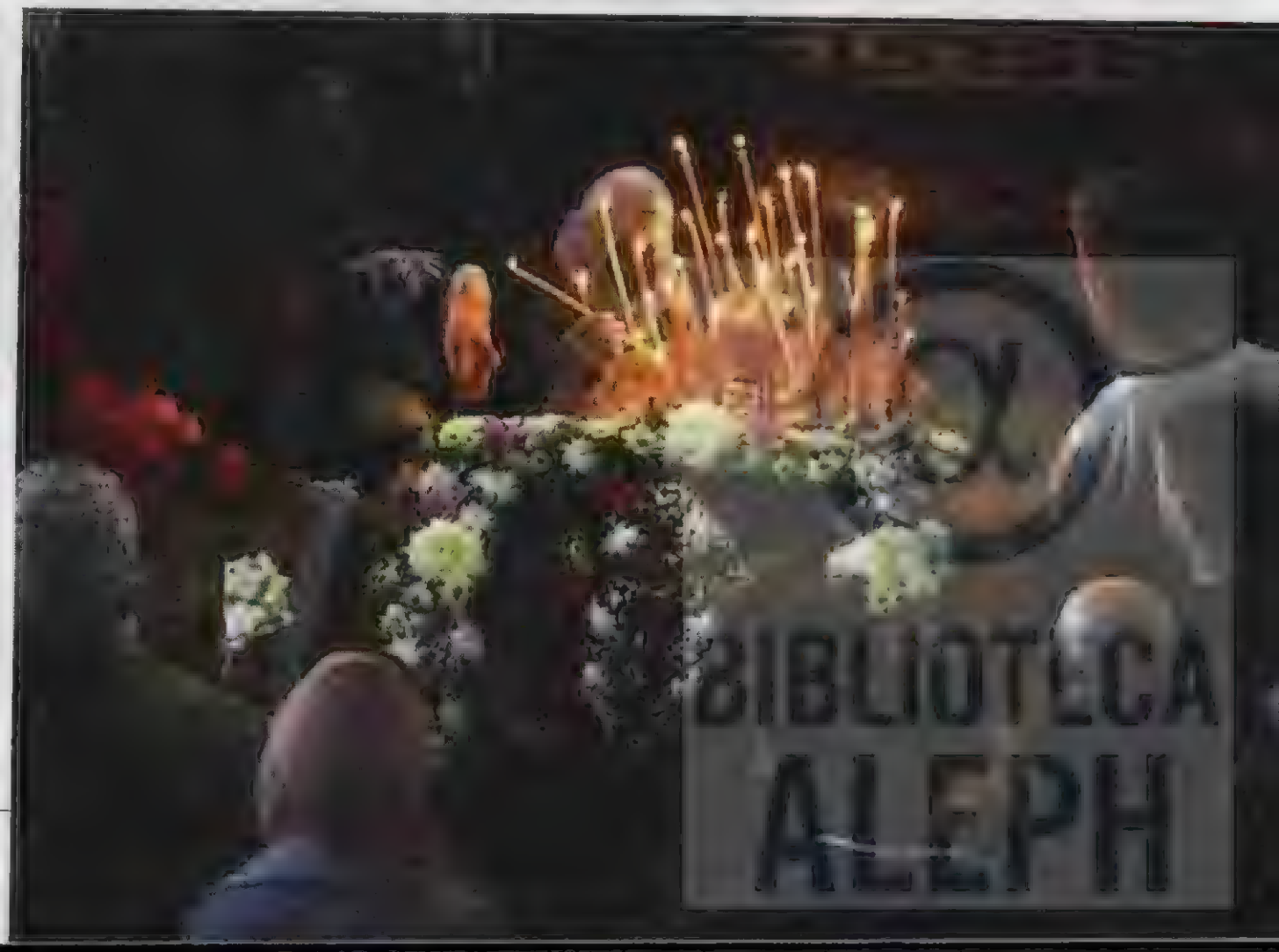

FOTO: PROFIMEDIA IMAGES

APĂRARE

A dovedit F-35 că merită?

Zvonurile despre un așa numit „buton de oprire" au știrbit încrederea utilizatorilor străini în avionul american. Dar capacitățile sale în timp de război, demonstrate în atacurile Israelului asupra Iranului din iunie, au evidențiat motivul pentru care avionul stealth rămâne de neegalat.

ÎNTOARCEREA TRIUMFALĂ A PREȘEDINTELUI american Donald Trump la Casa Albă a pus pe jar țările europene membre NATO, precum și Canada. Scepticismul său istoric față de alianță era ceva, dar planificatorii militari din țările care cumpără echipamente militare americane au început să se întrebe dacă F-35 – cel mai scump program de înarmare din lume – a fost alegerea potrivită.

Avionul F-35, fabricat de Lockheed Martin, este singura opțiune reală pentru armatele occidentale din afara SUA de a intra în posesia unui avion de vânătoare stealth de generația a cincea, iar multe dintre cele 20 de țări care îl utilizează sau îl achiziționează sunt membre NATO. Avioanele de generația a cincea sunt cele mai avansate din prezent, iar cele de generația a șasea se află în fază incipientă de dezvoltare.

Pe măsură ce Trump se reinstala în Biroul Oval, în cercurile militare au început să circule zvonuri despre un „buton de oprire". Conform zvonurilor, exista efectiv un buton pe care SUA îl putea apăsa pentru a controla avioanele cumpărate și operate de țările beneficiare. Deși Pentagonul și analiștii au respins rapid aceste zvonuri, combinate cu abordarea uneori abrazivă și imprevizibilă a administrației Trump în politica externă, multe persoane s-au gândit de două ori dacă era înțelept să mizeze totul pe avioanele F-35 de generația a cincea.

Pentru moment, după luni de incertitudine pentru mulți aliați ai SUA, îngrijorările par să se fi calmat, cel puțin pentru moment. Marea Britanie a anunțat la cel mai important summit NATO al anului, în iunie, că va cumpăra cel puțin 12 avioane de vânătoare F-35A, care se vor adăuga la variantele F-35B pe care le deține deja. Acest lucru înseamnă că Forțele Aeriene Regale ale țării ar putea adera la flota NATO de avioane cu dublă capacitate, care include avioane certificate pentru transportul armelor nucleare tactice americane, precum și bombe și rachete convenționale.

În aceeași lună, Israelul a demonstrat ce poate face F-35 în luptă, când a început campania împotriva siturilor nucleare și a oamenilor de știință iranieni. Avioanele F-35 ale Israelului au jucat un rol esențial în distrugerea apărării aeriene și în deschiderea unei căi către teritoriul iranian pentru restul avioanelor sale și, mai târziu, pentru forțele americane, care au putut astfel să lovească cele mai sensibile situri din Teheran.

Dar, deși panica în legătură cu încrederea în SUA ca aliat al țărilor care au achiziționat F-35 s-a calmat, unii consideră că nu ar trebui să se renunțe atât de repede la analiza critică a dependenței multor țări de SUA.

„Conceptul de buton de oprire a fost demontat, dar vor exista întotdeauna îngrijorări legate de dependența excesivă de o singură sursă de aprovizionare", a declarat pentru *Newsweek* generalul în rezervă Greg Bagwell, fost comandant superior al RAF din Marea Britanie.

de
ELLIE COOK

Rezervele

Deși experții și oficialii s-au grăbit să minimizeze îngrijorările legate de un „buton de oprire" atunci când acestea au apărut la

începutul anului 2025, ei au recunoscut că SUA ar putea avea un impact foarte vizibil asupra bunei funcţionări a acestor avioane scumpe, dacă ar decide să influenţeze actualizările de software sau să blocheze accesul la informaţii şi date de misiune.

NATO a observat că SUA a întrerupt de mai multe ori livrările de ajutor militar vital către Ucraina şi a restricţionat accesul Kievului la informaţii provenite din SUA, în încercarea de a forţa Ucraina să se supună voinţei sale, şi anume să se alăture negocierilor de încetare a focului. Ucraina, după cum au putut observa aliaţii SUA, a fost împinsă într-un colţ din cauza dependenţei sale de SUA. „Dacă un utilizator al F-35 ar dori să utilizeze avioanele într-un mod care nu ar fi pe placul Statelor Unite, atunci capacitatea ar fi limitată, deoarece Lockheed Martin ar putea foarte repede să oprească furnizarea de asistenţă către ţara în cauză", a declarat Andrew Curtis, un comodor în rezervă al RAF, pentru *Newsweek*.

„Deci, chiar dacă nu există neapărat un «comutator de oprire», Statele Unite au cu siguranţă capacitatea de a îngreuna foarte mult lucrurile pentru utilizatorii F-35". Un oficial european dintr-una dintre ţările baltice, care se află în conflict direct cu Rusia, a declarat în mai că există îngrijorări crescânde că SUA ar putea restricţiona suveranitatea decizională în operaţiunile militare în cazul în care Rusia ar invada şi flancul estic ar trebui să se apere.

„Amintirea modului în care SUA a tratat Ucraina este încă proaspătă", a declarat pentru *Newsweek* oficialul, care a vorbit sub condiţia anonimatului. Persoana se referea la toate livrările militare, dar a indicat o îngrijorare mai largă cu privire la apropierea de Rusia pe care Trump a urmărit-o de la începutul celui de-al doilea mandat.

Mai recent, preşedintele şi-a manifestat public frustrarea faţă de Rusia, pe fondul progreselor nesemnificative în negocierile de încetare a focului. „Dacă m-aş afla în acest moment în ţările baltice, m-aş gândi foarte serios la F-35 şi la constrângerile care mi-ar putea fi impuse" pe termen lung, a declarat pentru *Newsweek* Sir Christopher Coville, un mareşal în rezervă al aviaţiei britanice.

Un oficial central european implicat în planificarea apărării a declarat pentru *Newsweek* la începutul acestui an că ţările care operează avioane F-35 în Europa şi-au reafirmat reciproc angajamentul faţă de avioanele de luptă stealth de generaţia a cincea, afirmând că acesta este „de neclintit". Ministrul olandez al Apărării, Ruben Brekelmans, a declarat în martie că este în „interesul tuturor" ca F-35 să aibă succes. „Nu văd niciun semn că Statele Unite ar da înapoi", a adăugat Brekelmans.

Pentagonul nu a semnalat nicio intenţie ca SUA să restricţioneze utilizarea avioanelor F-35 ale ţărilor partenere, a declarat la acea vreme oficialul central european. Ar fi subminat exporturile americane de echipamente de apărare în întreaga lume, au afirmat aceştia, adăugând însă că eforturile Europei de a creşte cheltuielile şi producţia vor elimina treptat toate importurile militare din SUA.

Măsurile politice

Adaptându-se la mesajele ostile din partea Casei Albe şi la războiul comercial de la începutul anului, Canada a supus revizuirii achiziţia planificată a 88 de avioane de vânătoare F-35. Guvernul portughez în exerciţiu a declarat în martie că Lisabona trebuie să ia în considerare noul „mediu geopolitic" atunci când analizează recomandarea de achiziţionare a avioanelor F-35, care costă aproximativ 100 de milioane de dolari bucata. Prim-ministrul canadian Mark Carney a declarat în iunie că revizuirea va fi finalizată până la sfârşitul verii şi că Ottawa a discutat cu aliaţii NATO despre achiziţionarea de avioane de vânătoare şi submarine.

Trump a numit în repetate rânduri Canada „statul 51", o etichetă respinsă de Ottawa. Însă sugestia că administraţia ar putea anexa Canada a rămas în aer, deşi este o perspectivă puţin probabilă. Generalul în rezervă Yvan Blondin, comandant al Forţelor Aeriene Regale Canadiene între 2012 şi 2015, a pledat pentru o analiză aprofundată a comenzii de avioane F-35 a Canadei. Merită să se examineze dacă alternativele de generaţia a patra ar putea funcţiona, a declarat el pentru *Newsweek*, dar a adăugat că „nu există o opţiu-

LA CERERE Un avion este construit la Lockheed Martin în Fort Worth, Texas – singura opţiune reală pentru ţările occidentale care caută avioane de luptă de generaţia a cincea

CAPACITATE DUBLĂ Unele variante ale F-35 pot transporta focoase nucleare americane, precum și bombe și rachete convenționale. Marea Britanie cumpără 12 astfel de avioane de luptă

FOTO: MSGT USMC (RET) RANDY A. CRITES/LOCKHEED MARTIN CORPORATION; AIRMAN 1ST CLASS AMANDA ALVAREZ/U.S. AIR FORCE

ne militară mai bună" decât avionul stealth american.

Avioane de luptă de generația a șasea

Sunt în curs de elaborare mai multe programe diferite de generația a șasea, care pun la punct avioane de luptă cu pilot, concepute pentru a fi și mai greu de detectat decât predecesoarele lor. Prevăzute să intre în serviciu la mijlocul anilor 2030, acestea sunt, de asemenea, mai automatizate și echipate cu sisteme avionice și arme mai avansate. Marea Britanie, Italia și Japonia s-au asociat într-un program de avioane de luptă de generația a șasea numit Global Combat Air Programme (GCAP) – un parteneriat industrial susținut de tratate guvernamentale. Pe 17 iulie, gigantul britanic din domeniul apărării BAE Systems a prezentat avionul demonstrativ pentru GCAP, care se așteaptă să poată zbura în următorii trei ani, și a testat tehnologiile care vor fi integrate în avionul numit Tempest. Franța, Germania și Spania lucrează la un proiect denumit Future Combat Air System (FCAS), deși în prezent se așteaptă ca acesta să producă un avion de generația a șasea abia peste 10 ani după GCAP.

Luna trecută au existat tensiuni după ce Franța a comunicat Germaniei că dorește o cotă de 80% din proiect.

SUA au două programe principale, unul pentru Forțele Aeriene și unul pentru Marina Militară. Trump a prezentat avionul F-47 al Forțelor Aeriene în cadrul unei conferințe de presă din martie. „Suntem încrezători că acesta depășește cu mult capacitățile oricărei alte națiuni", a declarat el.

Pentagonul speră să acorde prioritate dezvoltării F-47, față de programul paralel al Marinei, F/A-XX. Asta deoarece Pentagonul consideră că derularea a două programe simultan ar putea încetini pe ambele, a raportat Bloomberg în luna iunie. Dar Trump, în aceeași conferință de presă, a declarat că versiunea „celui mai avansat, mai capabil și mai letal avion construit vreodată" vândută aliaților va fi „redusă" cu 10%. Experții și oficialii au afirmat că este larg acceptat faptul că SUA și-a atenuat tehnologia de vârf înainte de a o exporta în străinătate.

„Chiar dacă nu există un «comutator de oprire» propriu-zis, Statele Unite au cu siguranță capacitatea de a le crea mari dificultăți utilizatorilor de F-35"

Recunoașterea deschisă a unui lucru care fusese exprimat în privat de zeci de ani a surprins aliații și potențialii cumpărători, a declarat oficialul din Europa Centrală. „Acesta nu este un argument de vânzare foarte bun pentru F-47", a afirmat Blondin.

Există acum un „stimulent mai mare" pentru membrii europeni ai NATO să se implice în programele de generația a șasea conduse de Europa, a declarat anterior oficialul din Europa Centrală pentru *Newsweek*. Aceștia au afirmat că se așteaptă ca mai multe țări să dorească să arunce o privire asupra dezvoltării acestor avioane și, în special, să contribuie cu industria lor națională la programele de generația a șasea.

Cu siguranță va exista un interes mai mare pentru dezvoltarea avioanelor pe continent acum decât înainte de realegerea lui Trump, a declarat Gabrielius Landsbergis, care a ocupat funcția de ministru de Externe al Lituaniei până în noiembrie 2024.

„Va exista o presiune crescută asupra proiectelor paneuropene, asta este sigur", a declarat Landsbergis pentru *Newsweek*.

➤ **Ellie Cook** *este reporter senior de apărare la* Newsweek. *Îi puteți trimite un e-mail la e.cook@newsweek.com*

VEDEȚI SERIA NOASTRĂ
BLIND SPOTS Scanați codul QR pentru a accesa direct canalul YouTube al *Newsweek* și începeți vizionarea.

CHINA

Lupta pentru putere

Comisia Militară Centrală a Chinei are cel mai mic număr de membri din ultimele decenii, ceea ce îi determină pe observatori să se întrebe dacă controlul președintelui Xi Jinping slăbește.

de **DIDI KIRSTEN TATLOW**

PUTERNICA COMISIE MILITARĂ Centrală a Chinei s-a redus foarte mult, ajungând să aibă cea mai mică dimensiune din ultimele decenii sub conducerea președintelui Xi Jinping, arată o analiză a *Newsweek*. Analiștii afirmă că acest lucru evidențiază personalizarea controlului său și eforturile de a pregăti armata pentru luptă. Schimbările survin într-un moment critic pentru China, care rivalizează cu Statele Unite în domeniul militar și economic, în contextul întrebării permanente dacă va încerca să preia controlul asupra Taiwanului democratic, pe care liderul Partidului Comunist Xi a declarat în repetate rânduri că dorește să îl încorporeze ca parte integrantă a Chinei.

Cu toate acestea, numeroasele schimbări în domeniul securității și în alte poziții politice, inclusiv în conducerea militară de vârf a țării, au dus și la demiterea unor persoane considerate loiale lui Xi, alimentând speculațiile unor observatori ai Chinei cu privire la o contestare a celei mai puternice puteri pe care a deținut-o vreun lider de la epoca dictatorilor Deng Xiaoping și Mao Zedong. „Cred că este un semn

„Dacă există opinii diferite în rândul factorilor de decizie, această agenție va coordona... opiniile colective“

clar al încercărilor lui Xi Jinping de a personaliza controlul asupra armatei“, a declarat Jaehwan Lim, profesor de politică internațională la Universitatea Aoyama Gakuin din Japonia.

„Cred că devine oarecum patologic, o extindere a personalizării controlului asupra armatei... Agenda sa este consolidarea PLA [Armata Populară de Eliberare], este pregătirea pentru luptă. Aceasta este agenda sa destul de clară“, a spus Lim.

Ambasada Chinei la Washington nu a răspuns la solicitarea de comentarii. Un e-mail trimis la adresa purtătorului de cuvânt al Ministerului Apărării Naționale al Chinei, de pe site-ul ministerului, a fost respins de serverul ministerului.

O provocare internă?

Analiza revistei *Newsweek* a arătat că această Comisie Militară Centrală (CMC) a fost redusă la cinci membri după demiterea amiralului Miao Hua în iunie, fapt raportat de mass-media de stat. Este cel mai mic număr de membri ai acestei comisii de la apogeul puterii lui Mao Zedong, în timpul Revoluției Culturale din anii 1960 și 1970, când avea tot cinci membri.

Cu toate acestea, în realitate, comisia are în prezent mai puțin de cinci membri, deoarece nu se cunoaște locul unde se află, precum și statutul vicepreședintelui comisiei, generalul He Weidong. El nu a mai fost menționat în rapoartele mass-media de stat și de partid din martie, deși numele său figurează în continuare pe site-ul web al CMC. Fără He, comisia ar avea doar patru membri.

Statutul lui He a alimentat speculațiile tot mai intense cu privire la manevre politice și la o posibilă contestare internă a lui Xi, care s-au intensificat luna trecută odată cu anunțul Biroului Politic al Partidului Comunist Chinez privind înființarea unui nou „organ de coordonare și luare a deciziilor al Comitetului Central“ pentru „consolidarea conducerii centralizate și unificate a Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez asupra inițiativelor majore“.

Anunțul Biroului Politic a avertizat membrii Comitetului Central, format din 205 persoane – dintre care Xi este membru – să nu „preia funcțiile altora sau să depășească limitele“.

Xi a prezidat ședința, dar, în mod neobișnuit, nu i s-a acordat titlul obișnuit de „nucleu“ al conducerii, iar observatorii Chinei sunt împărțiți cu privire la faptul dacă acest organism va slăbi sau va consolida puterea lui Xi.

A fost doar a treia oară în 28 de rapoarte oficiale ale reuniunilor Biroului Politic când cuvântul „nucleu“ nu a fost inclus.

De asemenea, a lipsit o frază obișnuită utilizată în declarațiile partidului pentru a indica puterea mare a lui Xi – fraza greoaie, dar semnificativă din punct de vedere doctrinar, „luarea gândirii lui Xi Jinping despre socialismul cu caracteristici chineze pentru noua eră ca ghid“, după cum a remarcat într-o analiză Jamestown Foundation, o organizație de cercetare și analiză politică cu sediul în Washington, D.C.

„Nu avem semne clare și neechivoce ale unei crize politice. Avem ecouri a ceva ce se întâmplă în adâncurile politicii PCC“, a declarat Peter Mattis, președintele Fundației Jamestown.

„Cred că problema cheie este că oamenii confundă lupta pentru putere cu pierderea puterii de către Xi. Xi ar putea lupta și câștiga“, a spus Mattis.

MISTER Generalul He (dreapta). Lipsa de claritate cu privire la statutul său de vicepreședinte al Comandamentului Militar Central a alimentat speculațiile cu privire la o posibilă provocare internă la adresa lui Xi, stânga

FOTO: DALE DE LA REY/AFP VIA GETTY; LINTAO ZHANG/GETTY

Soarta loialiștilor lui Xi

În timp ce la suprafață remanierea militară indică un control și mai centralizat, unii analiști au remarcat că loialiștii lui Xi se numără printre cei care au fost îndepărtați.

Amiralul Miao a fost promovat în mod constant de Xi și a servit alături de el în provincia Fujian timp de ani de zile.

Miao a fost pus sub anchetă pentru „încălcări grave ale disciplinei" în noiembrie anul trecut, potrivit purtătorului de cuvânt al Ministerului Apărării Naționale din China, Wu Qian.

Alți doi amirali apropiați lui Miao, care fuseseră și ei promovați de Xi – Li Hanjun și Li Pengcheng – au fost, de asemenea, epurați, au scris Andrew S. Erickson și Christopher H. Sharman de la Institutul de Studii Maritime din cadrul Colegiului Naval de Război al SUA, pe 1 iulie.

Lim credea că schimbările ar putea viza acordarea unei mai mari autonomii armatei, cunoscută sub numele de Armata Populară de Eliberare, pentru a o face mai eficientă.

„APL salută măsurile sale, reformele sale militare, deoarece dorește doar să se concentreze pe pregătirea pentru luptă, mai degrabă decât să fie mobilizați pentru a face altceva. Un fel de mesaj pe care dorește să-l transmită armatei este acela al autonomiei extreme a armatei. Așadar, autonomia este cuvântul cheie aici", a spus Lim.

Speculații privind o reacție negativă

Alții, însă, se întreabă dacă Xi ar putea fi confruntat cu nemulțumirea altor membri ai elitei partidului și a unor membri ai armatei, spun observatori chinezi și străini. Xi este secretar general al Partidului Comunist Chinez, președinte al Comisiei Militare Centrale, care controlează armata, și președinte al statului.

Consolidarea puterii lui Xi a devenit evidentă odată cu numirea sa pentru un al treilea mandat ca lider al PCC în 2022, încălcând tradiția de a exercita doar două mandate.

Mandatul său urmează să se încheie în 2027, dar nu a fost identificat niciun succesor.

Semne fiabile ale unei schimbări de putere ar putea apărea doar în urma unei reuniuni ordinare a Comitetului Central al PCC, cunoscută sub numele de Plenul al IV-lea, care este așteptată în august, a declarat un analist din China care a dorit să rămână anonim din teama de represalii.

Nu a fost stabilită o dată pentru reuniune.

Ideea că se pregătește o reacție puternică – un fel de „lovitură de stat în slow motion" inițiată de elitele partidului, inclusiv de foști lideri ai PCC – este vehiculată de exilații politici chinezi, printre care unul cu pseudonimul „Lao Deng", care a postat zeci de videoclipuri care au fost vizionate de sute de mii de ori pe canalul său de YouTube, „Lao Deng Starts Talking".

În videoclipuri, fermierul și disidentul stabilit în Canada discută informații despre întâlniri pe care, potrivit lui, i le trimit persoane din interiorul Chinei – membri

„Semințele unei crize politice existențiale sunt adânc înrădăcinate în PCC"

FOTO: KYODO VIA AP; NOEL CELIS/AFP VIA GETTY

ai partidului și ai serviciilor de securitate, inclusiv secretari politici de rang înalt.

Cu toate acestea, într-un interviu telefonic, el a refuzat să furnizeze *Newsweek* dovezi care să susțină afirmațiile sale.

În lumea complexă a politicii PCC, indiciile puterii pot fi ascunse în cuvinte alese cu grijă.

Analistul din China a spus că utilizarea cuvântului „coordonare" pentru a descrie activitatea noii organizații „poate însemna doar că lucrurile nu mai pot fi decise doar de o singură persoană" și, prin urmare, reprezintă o piedică pentru Xi.

„Dacă există opinii diferite în rândul factorilor de decizie, această agenție va interveni pentru a coordona și a asculta opiniile colective. Acesta va fi noul principiu de luare a deciziilor", a spus analistul.

CONTROL MILITAR Xi l-a promovat în mod constant pe Miao, jos (centru), dar amiralul a fost demis în iunie, reducând Comisia Militară Centrală la cinci membri

Putere în creștere?

Nu este așa, a spus jurnalistul exilat Zhao Lanjian, care locuiește în apropiere de Washington, D.C. și care publică pe X, fostul Twitter.

Zhao a declarat pentru *Newsweek* că anunțul Biroului Politic din 30 iunie ar trebui interpretat ca o creștere a puterii lui Xi. „Nu numai că Xi nu și-a pierdut puterea, dar folosește schimbările anunțate de Politburo pentru a se asigura că are oameni în funcțiile dorite", a spus Zhao.

„Așa-numita teorie a marginii" sau „teoria loviturii de stat" se bazează pe speculații și pe o lipsă de înțelegere a politicii PCC, a explicat Zhao.

Henry Gao, profesor de drept la Universitatea de Management din Singapore, a spus că situația este neclară.

Dar el a spus că noua organizație decizională anunțată de Biroul Politic ridică semne de întrebare cu privire la dominația lui Xi.

„Eu interpretez acest lucru mai degrabă ca un semn că Xi este forțat să împartă mai multă putere, deoarece noua instituție nu este necesară în caz contrar, mai ales dacă luăm în considerare și epurarea aliaților săi din armată", a declarat Gao prin e-mail.

„Cred că vom avea nevoie de mai mult timp pentru a observa și înțelege modul în care acest nou organism va funcționa în practică, precum și relația sa cu structurile existente, cum ar fi Biroul Politic și Comitetul său permanent", a spus Gao.

Practic, toți observatorii sunt de acord că economia Chinei, care se confruntă cu o scădere a creșterii și cu deflația, a avut un impact negativ asupra lui Xi.

„Un lucru este sigur: Xi nu poate reuși în ceea ce privește economia. Acest lucru îi nemulțumește pe membrii elitei conducătoare din cadrul partidului", a declarat Junhua Zhang, asociat senior la Institutul European pentru Studii Asiatice, un grup de reflecție cu sediul la Bruxelles.

„Agitația politică internă este normală pentru PCC", a spus Mattis, care a urmărit provocările aparente la adresa lui Xi de când liderul a lansat o campanie anticorupție la începutul mandatului său.

„Acest fenomen a apărut periodic, inclusiv în 2014-2015, 2017 și 2022. Ultima rundă pare să se fi acumulat încă de vara trecută", a spus Mattis.

„Semințele unei crize politice existențiale sunt adânc înrădăcinate în PCC și am avut o astfel de criză cel puțin la fiecare generație politică. Iar Xi se află efectiv în a doua generație politică", a spus el.

„Elitele PCC concurează pentru putere, nu atât pentru politici. Toți sunt de acord cu restaurarea versiunii lor de China la gloria de odinioară și sunt în mare parte de acord cu modul în care acest lucru ar trebui realizat. Elitele partidului nu sunt însă de acord asupra persoanei care ar trebui să conducă partidul-stat", a spus Mattis.

➤ **Didi Kirsten Tatlow** *este reporter senior pentru afaceri internaționale la* Newsweek. *O puteți urmări pe X @dktatlow*

INDIA

Putere și principii

Ministrul Afacerilor Externe al Indiei, Subrahmanyam Jaishankar, despre schimbările de putere, diplomația globală și motivele pentru care era alianțelor rigide s-ar putea să fi apus.

de
JENNIFER H. CUNNINGHAM

MINISTRUL AFACERILOR EXTERNE al Indiei, Subrahmanyam Jaishankar, afirmă că se conturează o nouă ordine mondială, mai puțin definită de alianțe rigide și mai mult determinată de interesul național. El consideră că țara sa este pregătită pentru această schimbare.

„Schimbarea poziției Americii este fundamentală pentru ordinea mondială", a declarat Jaishankar pentru *Newsweek*, în timpul unei recente vizite la sediul revistei din New York, unde a discutat cu președintele și directorul executiv Dev Pragad și cu redactorul-șef Jennifer H. Cunningham.

„Aș spune că asistăm la apariția unei gândiri post-alianță. Nu înseamnă că alianțele vor dispărea mâine, dar ele nu vor mai fi punctul central în jurul căruia se învârte politica mondială".

„Avem ascensiunea Chinei. Avem ascensiunea Indiei. Avem Rusia... Așadar, da, cred că ne îndreptăm către o lume mult mai individualistă, într-un fel, în care țările își vor urmări interesele mai viguros, nu neapărat în mod colectiv, ca înainte".

Fiind cea mai populată țară din lume și una dintre cele mai mari cinci economii globale, India se afirmă ca un actor diplomatic cheie. Jaishankar a indicat alianța Quad – care include Statele Unite, India, Japonia și Australia – ca un exemplu al rolului în evoluție al Indiei în securitatea regională și al poziționării sale strategice în Indo-Pacific.

„Avem patru țări, într-un fel, patru colțuri ale Indo-Pacificului, care au decis că au un interes comun în crearea unui Indo-Pacific stabil și mai prosper și sunt dispuse să colaboreze într-un mod foarte practic", a afirmat el. El a subliniat, de asemenea, importanța echilibrării acestui aspect cu proximitatea Indiei față de Beijing.

„Avem convergențe foarte puternice cu Statele Unite. În același timp, suntem cel mai mare vecin al Chinei". Jaishankar a abordat și conflictul

FOTO: ROY ROCHLIN/GETTY FOR NEWSWEEK (2)

dintre Israel şi Iran şi potenţialul Indiei de a servi ca mediator, având în vedere relaţiile diplomatice cu ambele naţiuni. „Avem de fapt relaţii foarte bune cu ambele ţări, atât cu Israelul, cât şi cu Iranul", a spus el. „Sincer, am fi printre puţinii care au capacitatea de a discuta cu ambele părţi în mod foarte deschis şi sincer. Încercăm să facem acest lucru de câţiva ani".

El a adăugat: „Suntem dispuşi să ne ocupăm de partea noastră, dacă putem fi de ajutor în vreun fel oricăreia dintre cele două ţări, altor ţări, AIEA sau Statelor Unite".

La momentul publicării, India şi SUA nu ajunseseră încă la un acord comercial, dar Jaishankar s-a arătat optimist cu privire la negocierile cu administraţia preşedintelui Donald Trump, în ciuda obstacolelor de lungă durată legate de tarifele aplicate oţelului, produselor agricole şi pieselor auto.

„Evident, speranţa mea este că vom duce [discuţiile] la bun sfârşit", a spus el. „Nu pot garanta, pentru că mai este o parte implicată în discuţii, dar nu există nicio îndoială".

„Cred că este posibil şi cred că va trebui să urmărim evoluţia situaţiei", a adăugat el.

Securitatea regională

Jaishankar a reiterat poziţia fermă a New Delhi-ului împotriva terorismului, în special a atacurilor transfrontaliere. Comentariile sale au urmat atacului efectuat de India în 7 mai asupra unor baze teroriste din Pakistan, desfăşurat ca răspuns la un atac anterior din Kashmir, în care au murit 26 de civili. „Trecem acum la o politică de nepedepsire", a declarat Jaishankar. „Nu vom accepta ca teroriştii să fie proxy şi, prin urmare, statul să nu fie vinovat. Adică, credem că este foarte clar că statul pakistanez este implicat până peste cap în această chestiune".

El a adăugat: „Cred că vom lovi teroriştii. Vom proteja. Ne vom exercita dreptul de a ne apăra poporul. Şi cred că acest mesaj a fost destul de clar".

Escaladarea conflictului a marcat una dintre cele mai grave izbucniri dintre vecini înarmaţi nuclear din ultimele decenii. Pakistanul a răspuns cu bombardamente transfrontaliere şi a avertizat că ar putea recurge la o ripostă nucleară.

„Nu vom ceda şantajului nuclear", a declarat Jaishankar, „doar prin faptul că ştim că ar putea exista o escaladare şi, prin urmare, nu ar trebui să facem nimic".

În ciuda unei iniţiative a primministrului pakistanez Shehbaz Sharif de a începe negocierile de pace, Jaishankar a respins posibilitatea unor negocieri mai ample.

„Suntem dispuşi să purtăm discuţii despre terorism", a spus el, „dar dacă se aşteaptă ca noi să discutăm despre alte lucruri în timp ce ei continuă terorismul, cred că asta nu este realist".

„Terorismul nu poate fi o tactică diplomatică de a pune presiune pe un vecin şi de a spune: «Oh, bine, vino să discutăm». Nu poţi fi un bun vecin şi un terorist în acelaşi timp. Aşadar, trebuie să pună capăt terorismului". N

ÎN CONVERSAŢIE Personalul de la *Newsweek* priveşte cum preşedintele şi directorul executiv Dev Pragad îl întâmpină pe ministrul Afacerilor Externe al Indiei, Jaishankar, la biroul din New York, având silueta oraşului pe fundal

„Vom lovi teroriştii. Ne vom apăra poporul. Şi cred că acest mesaj a fost destul de clar".

➤ **Jennifer H. Cunningham** *este redactor-şef la* Newsweek.

ARMATĂ

Gata de luptă

Ca gazdă a celor mai numeroase trupe americane din afara Statelor Unite, Japonia se pregătește, în contextul accentuării temerilor privind un conflict între SUA și China.

ANUL VIITOR, JAPONIA VA ÎNCEPE construirea de adăposturi antiaeriene pe insulele sale îndepărtate, cele mai apropiate de Taiwan, în contextul temerilor că teritoriul său din extremitatea vestică ar putea deveni o țintă legitimă pentru rachetele chinezești în cazul unui război între China și Statele Unite.

Planurile indică un scenariu posibil în care Beijingul ordonă lovituri preventive împotriva bazelor importante ale SUA și ale aliaților săi din Pacific. Asta înainte de a lansa o invazie pe mare și pe aer peste Strâmtoarea Taiwan, pentru a realiza ceea ce strategii numesc un fapt împlinit.

de **JOHN FENG**

Ei recunosc, de asemenea, realitatea complexă că Japonia – aliatul SUA care găzduiește cele mai numeroase trupe americane din lume în afara teritoriului american – nu va putea, foarte probabil, să evite extinderea unui conflict între superputeri atât de aproape de coastele sale.

Partidul Comunist Chinez revendică Taiwanul, guvernat democratic, ca parte a teritoriului său, în ciuda obiecțiilor Taipeiului. China refuză să excludă utilizarea forței pentru a unifica insula cu continentul, iar dezechilibrul tot mai mare al puterii militare în Strâmtoa-

Pete Hegseth a declarat că armata chineză „se pregătește pentru acțiune“ și că un atac „ar putea fi iminent“

rea Taiwan alimentează îngrijorările că Beijingul ar putea în curând să oblige Taipei să accepte amenințarea unui război fierbinte. Oficialii americani au declarat că președintele chinez Xi Jinping a ordonat armatelor sale să fie gata să cucerească Taiwanul cu forța până în 2027. Nu se poate ști dacă această capacitate militară va fi însoțită de intenții politice. Taiwanul este o problemă centrală în relațiile dintre SUA și China, afirmă oficialii de la Beijing.

La forumul de securitate din Asia, care a avut loc în mai la Singapore, secretarul american al Apărării, Pete Hegseth, a declarat că armata chineză „se pregătește pentru acțiune“ și că un atac „ar putea fi iminent“. Beijingul l-a acuzat că încearcă să alimenteze confruntarea.

America are interese economice și de securitate puternice în Taiwan, în ciuda lipsei unor relații diplomatice oficiale. SUA sunt obligate prin lege să înarmeze Taiwanul și să-l ajute în apărarea sa. Fostul președinte Joe Biden a sugerat că este pregătit să apere Taiwanul cu forțele americane. Președintele Donald Trump a avut o strategie ca la poker și și-a ținut cărțile mai aproape de piept. Cert este că SUA probabil nu pot câștiga un război în Pacific împotriva Chinei fără ajutorul Japoniei, al cărei vast teritoriu de peste 14.000 de insule se întinde pe 1.000 de mile de-a lungul primului și celui de-al doilea lanț de insule din Pacificul de Vest.

Forțele de Apărare ale Japoniei sunt printre cele mai bine înarmate din lume, datorită, în parte, industriei sale grele foarte dezvoltate și a licențelor de export acordate de SUA pentru producția de platforme militare precum avionul stealth F-35, dar și pentru dreptul de utilizare a armelor, precum rachetele de croazieră Tomahawk.

Și, deși constituția Japoniei spune în mod explicit că țara renunță la utilizarea forței, reinterpretarea documentului de către Tokyo în ultimii ani ar putea permite armatei sale să desfășoare operațiuni de autoapărare colectivă alături de forțele SUA și ale aliaților, chiar dacă Japonia însăși nu este atacată.

Facilități de evacuare

Guvernul de la Tokyo va subvenționa construirea de facilități de evacuare pentru ședere de lungă durată în arhipelagul Sakishima, la capătul lanțului insular sud-vestic Nansei, și în Yonaguni, teritoriul locuit din partea vestică a Japoniei, situat la mai puțin de 70 de mile est de Taiwan. Până în primăvara anului 2028, vor fi construite mai multe adăposturi antiaeriene – dotate cu facilități pentru ședere de până la două săptămâni – pe insulele vecine Iriomote, Ishigaki, Tarama și Miyako, a raportat în iunie ziarul japonez *Nikkei*.

Okinawa, cea mai mare dintre insulele sud-vestice ale Japoniei, găzduiește aproximativ 30.000 din cei 54.000 de militari americani în serviciu activ din Japonia. Marina, Forțele Aeriene, Armata și Corpul de Marină ale SUA operează baze în nodul Pacificului, exercițiile comune de antrenament ale SUA și Japoniei ajungând până la Yonaguni.

Oficialii de la Tokyo intenționează să evacueze locuitorii către insulele principale ale țării cu mult înainte de începerea ostilităților. Cu toate acestea, estimările oficiale indică faptul că evacuarea pe mare și pe calea aerului a peste 100.000 de civili în timpul unei crize în Strâmtoarea Taiwan ar putea dura aproape o săptămână. Adăposturile de urgență ar servi ca rezervă pentru a găzdui până la

PREGĂTIRI Forțele Terestre de Apărare ale Japoniei participă la un exercițiu anual cu muniție reală, în mai 2023. Tokyo subvenționează centre de evacuare, începând de anul viitor, pe insula Yonaguni (dreapta).

200 de persoane rămase în urmă.

Pregătirile pentru un posibil război major sunt palpabile pentru insulari, care și-au exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că se află în prima linie a ceea ce guvernul lor numește „contingența Taiwan".

„Planul este foarte detaliat și am simțit un puternic sentiment de criză în insulele îndepărtate, de la frontieră", a declarat generalul Nakatani, ministrul japonez al Apărării, într-o conferință de presă din ianuarie, în timp ce analiza măsurile de evacuare din Yonaguni.

Pregătiri pentru cel mai rău scenariu

Pregătirile sunt la fel de necesare pe cât sunt de incomode; planurile pentru cel mai rău scenariu nu presupun o soluționare pașnică a unui conflict care durează de zeci de ani și care, în multe privințe, seamănă cu cel mai redutabil obstacol al Chinei în încercarea sa de a deveni o superputere în fața Statelor Unite foarte rezistente. „Expansiunea militară a Chinei din ultimii ani și încercările sale de a schimba unilateral status quo-ul regional au stârnit un grad ridicat de vigilență în țări democratice precum Japonia, Statele Unite și Uniunea Europeană", a declarat pentru *Newsweek* purtătorul de cuvânt al Ministerului de Externe din Taiwan, Hsiao Kuang-wei.

Taipei salută atenția continuă a comunității internaționale față de situația de securitate din Strâmtoarea Taiwan și din regiune, a spus Hsiao.

„Taiwanul este o parte inalienabilă a Chinei, iar problema Taiwanului este o chestiune pur internă a Chinei, care nu admite niciun fel de interferență externă", a declarat Liu Pengyu, purtătorul de cuvânt al ambasadei Chinei la Washington, D.C. „Principiul unei singure Chine este fundamentul politic al relațiilor dintre China și Japonia".

În 1972, Japonia a rupt relațiile diplomatice cu guvernul Republicii China din Taipei pentru a stabili relații oficiale cu Republica Populară Chineză din Beijing. Liu a declarat pentru *Newsweek*: „Japonia poartă responsabilități istorice față de poporul chinez în ceea ce privește problema Taiwanului și ar trebui să acționeze cu prudență sporită și să-și respecte promisiunea de a adera la principiul unei singure Chine prin acțiuni concrete".

Japonia a guvernat Taiwanul ca și colonie timp de 50 de ani, între 1895 și 1945. Astăzi, afecțiunea reciprocă dintre cele două popoare este mare, iar turismul bilateral este în plină expansiune.

„Guvernul japonez dezvoltă facilități temporare specifice de evacuare... în cinci municipalități din insulele Sakishima, unde se anticipează dificultăți de evacuare", a declarat un oficial al guvernului japonez într-o declarație pentru *Newsweek*. „Aceasta se bazează pe ipoteza că, în cazul unui atac armat, unii rezidenți ar putea fi în imposibilitatea de a fi evacuați din cauza condițiilor meteorologice nefavorabile care ar face inutilizabile aeronavele sau navele".

Oficialul a adăugat că „guvernul nu dezvoltă în prezent facilități temporare specifice de evacuare având în vedere o situație sau un interval de timp anume în caz de atac armat". Departamentul de Stat al SUA a îndrumat *Newsweek* către guvernul Japoniei.

„Expansiunea militară a Chinei din ultimii ani... [a] stârnit un grad ridicat de vigilență"

Creșterea activității militare

Armata modernă a Beijingului este în marș, cu ambiții de supremație globală care se întind până în Arctica și chiar în spațiu. Activitatea militară intensă a Chinei în spațiul aerian și maritim din jurul Taiwanului este acum o normă, dar continuă să crească. Anul trecut, Taipei a înregistrat peste 3.000 de ieșiri

ale avioanelor de război chineze în zona sa de apărare aeriană, aproape dublu față de cifra înregistrată în fiecare dintre cei doi ani anteriori, potrivit PLATracker, o bază de date publică gestionată de analiștii americani Gerald C. Brown și Benjamin Lewis.

Reformele în domeniul apărării din Taiwan au progresat în mod constant, dar nu suficient de repede pentru mulți dintre susținătorii săi din SUA. Cu toate acestea, liderii politici, militari și civici ai insulei aplică lecțiile învățate din războiul Rusiei în Ucraina: cum să câștige sprijinul internațional, cum să utilizeze drone maritime și lansatoare de rachete HIMARS și cum să reziste.

Armatele SUA și Japoniei au asistat la unele dintre cele mai mari schimbări în postura de apărare, atât individual, cât și colectiv, ca alianță.

Pentagonul supraveghează o schimbare fundamentală a doctrinei de luptă în cadrul serviciilor armate ale SUA, ca parte a unei reorientări către teatrul indo-pacific, unde mările sunt largi, insulele sunt numeroase și teritoriul continental este redus.

În Japonia, cele mai mari insule din arhipelagul Sakishima – Yonaguni, Miyako și Ishigaki – au găzduit fiecare noi baze militare japoneze în ultimii 10 ani. Pe insula Yonaguni, cu o populație de doar aproximativ 1.500 de locuitori, o unitate de rachete Patriot operează o baterie de sisteme avansate de interceptare PAC-3, iar stații radar cu rază lungă de acțiune amplasate în munți supraveghează zilnic forțele chineze.

Pe 24 iunie, armata japoneză a anunțat că a efectuat primul test cu rachete pe teritoriul japonez, lansând o rachetă de tip 88 cu rază scurtă de acțiune, de la sol la navă, pe insula sa principală cea mai nordică, Hokkaido. Tokyo achiziționează, de asemenea, arme de contraatac cu rază lungă de acțiune – racheta Tomahawk fabricată în SUA și propria rachetă de tip 12 – care pot ajunge până la coastele Chinei. Planificatorii din domeniul

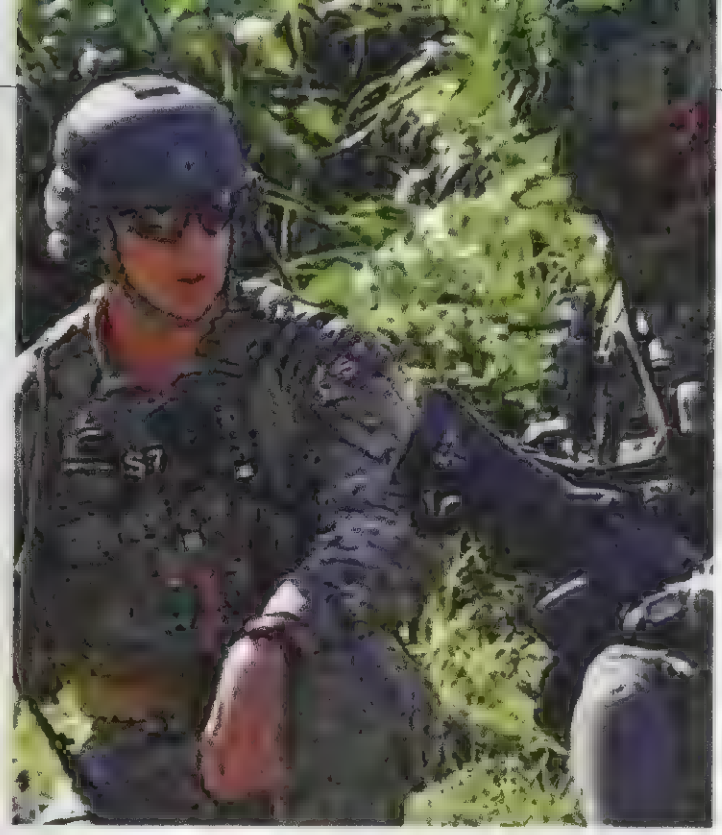

ALIAȚI Lunetiști americani în cadrul unui exercițiu militar comun cu Japonia în 2019. Mai jos: distrugătoare chineze în cadrul unui exercițiu naval cu Rusia, în Marea Chinei de Est, în 2014.

apărării nu exclud posibilitatea ca China să acționeze asupra insulelor disputate Senkaku sau Diaoyu din Marea Chinei de Est, la aproximativ 100 de mile nord de grupul Sakishima. Soldații americani și japonezi s-au antrenat împreună pentru a recuceri insulele îndepărtate ale Japoniei de la forțele inamice, iar anul acesta au simulat atacuri anti-navale asupra punctelor maritime strategice utilizate de marina chineză.

Alianța SUA-Japonia este deschisă cu privire la amenințarea percepută din partea Chinei, într-un mod în care alianța SUA-Coreea de Sud nu poate fi. Seul se teme că o deturnare a forței americane din Peninsula Coreeană ar putea provoca probleme în zona demilitarizată cu Coreea de Nord a lui Kim Jong Un. „Decizia de a face publice aceste pregătiri poate indica, de asemenea, o coordonare mai profundă între Japonia și Taiwan decât se recunoaște în mod deschis", a declarat pentru *Newsweek*, Bryce Barros, cercetător asociat nonrezident la think tank-ul GLOBSEC din Bratislava.

„În sens mai larg, acest lucru ridică întrebări importante pentru alte țări din regiune. De exemplu, aș fi curios să văd ce măsuri iau autoritățile filipineze pentru insulele din Canalul Bashi, care ar fi, de asemenea, în prima linie a oricărei crize din strâmtoarea Taiwan".

Tsun-yen Wang, cercetător asociat la Institutul pentru Cercetare în Domeniul Apărării Naționale și Securității din Taipei, a declarat pentru *Newsweek*: „Nu trebuie exclusă posibilitatea ca aceste adăposturi să fie utilizate și pentru găzduirea și ajutorarea refugiaților care fug din Taiwan. Preocuparea privind «refugiații din Taiwan» a fost ridicată în urmă cu aproximativ doi ani, iar discuțiile pe această temă ar putea trezi amintiri din memoria poporului japonez, care a găsit «refugiați pe mare» la sfârșitul războiului din Vietnam".

Descurajarea prin negare

Administrația Trump acordă prioritate unei strategii de „negare" pentru a descuraja un atac chinez asupra Taiwanului, a declarat șeful politicii Pentagonului, Elbridge Colby, în cadrul audierii sale de confirmare de la începutul acestui an. El a declarat în fața Comisiei Senatului pentru Servicii Armate: „Pierderea Taiwanului, căderea Taiwanului, ar fi un dezastru pentru interesele americane".

Spre deosebire de descurajarea prin pedepsire, care amenință cu consecințe precum sancțiuni economice, o strategie de negare urmărește să convingă agresorul că obiectivele sale sunt imposibil de atins, făcând mai credibilă probabilitatea unei înfrângeri militare catastrofale.

Pentru a obține negarea unui adversar de același nivel, precum China, SUA ar putea fi nevoite să semnaleze clar că sunt gata să intervină, ceea ce ar fi un test al apetitului publicului american pentru mai mult război. Într-un sondaj publicat în iunie de Institutul Ronald Reagan, șapte din zece americani au declarat că ar sprijini o acțiune militară a SUA pentru apărarea Taiwanului.

➤ **John Feng** *este redactor colaborator al* Newsweek *pentru Asia. Îi puteți trimite un e-mail la j.feng@newsweek.com*

CARITATE

Recunoaștere regală

Premiul Amal Clooney pentru emanciparea femeilor a fost doar unul dintre momentele importante ale evenimentului King's Trust, care a onorat tineri inspirați care au triumfat în fața adversității.

de **JACK ROYSTON**

„Încă din liceu, în Kenya, Alice a refuzat să trăiască viața unui copile-mireasă", a povestit Amal Clooney în fața unei săli pline la Royal Festival Hall din Londra.

Împreună cu soțul ei, George, ea este invitata de onoare la The King's Trust Awards și prezintă cu mândrie unul dintre câștigători.

Această frază nu este însă inclusă în dosarul de presă și nici nu a fost divulgată jurnaliștilor care au acoperit evenimentul. Atât de bine o cunoaște avocata pentru drepturile omului pe câștigătoarea pe care a ajutat-o să fie aleasă. Atât de mare este pasiunea ei pentru povestea lui Alice. Kenyanca se confrunta cu perspectiva unei vieți de copilă-soție după ce tatăl ei a murit când ea era adolescentă, lăsând familia fără niciun susținător. Alice s-a salvat construindu-și propria afacere artizanală, realizând produse din mărgele, în timp ce era încă elevă în clasa a II-a de liceu, ceea ce în Kenya înseamnă vârsta de aproximativ 15 sau 16 ani.

Organizația caritabilă King's Trust, fondată de regele Charles al III-lea, a ajutat-o să-și extindă afacerea și să se orienteze către produse foarte solicitate, reușind în timp să câștige suficienți bani pentru a-și întreține mama și frații.

În semn de recunoaștere a acestei realizări, Alice, în vârstă de 19 ani, a primit premiul Amal Clooney Women's Empowerment Award în cadrul unei ceremonii pline de vedete, care a avut loc pe 26 iunie. „Printre nominalizații incredibili de anul acesta, reziliența, curajul și spiritul antreprenorial al lui Alice m-au impresionat în mod deosebit", a continuat Clooney. „Ea a transformat acest meșteșug într-o sursă de supraviețuire nu numai pentru ea, ci și pentru întreaga ei familie. Și nu s-a oprit aici. Acum, pe lângă faptul că este antreprenoare, ea este și angajatoare și le formează pe alte fete în vacanțele școlare, pentru ca și ele să aibă mijloacele necesare pentru a-și câștiga propriul trai. Cu spiritul ei luminos, Alice și-a împărtășit abilitățile cu cei din jur, reunind tinerele din comunitatea ei și inspirându-le să-și croiască propriul drum".

Formare și perfecționare

Pe covorul roșu, Clooney a declarat pentru *Newsweek*: „M-au abordat pentru a prezenta acest premiu și am ocazia să particip la selectarea câștigătoarei în fiecare an. Sunt întotdeauna povești cu adevărat care inspiră și fete care au profitat la maximum de formarea și perfecționarea oferite de King's Trust International".

Amal Clooney este partener oficial al Premiului pentru Emanciparea Femeilor din 2019, iar anul acesta soțul ei, actorul George Clooney, i s-a alăturat nu numai la ceremonia de decernare a premiilor, ci și la recepția organizată la Palatul Buckingham în onoarea câștigătoarelor, cu o zi înainte. Pe covorul roșu, el a declarat pentru *Newsweek*: „Soția mea are un premiu care îi poartă numele, așa că este destul de distractiv să fiu aici, dar, uite, avem ocazia să atragem atenția asupra tinerilor care au nevoie de recunoaștere pentru munca grea pe care o depun, și asta este întotdeauna un lucru bun".

Newsweek este partener media oficial al Global Sustainability Award, câștigat

FOTO: STEFAN ROUSSEAU-WPA POOL/GETTY [2]; COURTESY THE KING'S TRUST/NICKY J SIMS/GETTY

INVITAȚI SPECIALI În sensul acelor de ceasornic, de sus din stânga: Regele Charles cu laureații King's Trust Awards din acest an și invitații la o recepție la Palatul Buckingham; Amal Clooney și Alice; tânăra de 19 ani împreună cu Pascal și regele; familia Clooney pe covorul roșu al ceremoniei.

de Pascal, în vârstă de 20 de ani, din Uganda, pentru munca sa de transformare a sticlelor de plastic în produse de uz cotidian, inclusiv în vaze. El a avut ocazia să-l întâlnească pe rege la recepția de la palat, împărtășind un moment vesel în timpul unei fotografii de grup cu alți câștigători ai premiului.

„Reciclez sticle de plastic", a declarat Pascal ulterior pentru *Newsweek*. „Obțin diferite produse din plasticul pe care îl colectez din orașe. Și fac produse precum suporturi pentru chei, zaharnițe, vaze pentru flori". „Am un număr de zile în care merg de obicei să colectez sticlele. Folosesc o oră pentru a colecta sticlele și restul timpului pentru a le prelucra. De obicei, fac asta seara, după școală. Sticlele de plastic sunt o mare problemă în orașul în care locuiesc".

„Mi-a făcut mare plăcere să-l întâlnesc pe rege și am fost foarte fericit".

Are un palmares impresionant, având la activ 300 kg de deșeuri din plastic colectate într-o singură lună, precum și reducerea cu 80% a cantității de deșeuri care ajung la groapa de gunoi din comunitatea sa. Pe covorul roșu, Pascal a declarat pentru *Newsweek*: „Când mă voi întoarce în țara natală, voi încerca să îi inspir și pe alți tineri să se implice în proiectul meu, astfel încât să putem salva lumea de problema schimbărilor climatice".

Actorul Joseph Fiennes, din serialul „The Handmaid's Tale", a fost de asemenea prezent la ceremonie. El a declarat pentru *Newsweek*: „Susțin [premiile] încă de când am fost invitat, acum aproape 25 de ani. Am fost invitat să particip pentru că acest eveniment celebrează într-adevăr călătoria extraordinară pe care au parcurs-o mulți, mulți tineri, de la lupta împotriva adversității și a privării de drepturi, până la mentoratul oferit de fundație și de toți partenerii acesteia, care i-au ajutat să-și reia viața". „Vorbim despre zeci de mii de oameni care, de-a lungul anilor, au fost scoși din situații disperate, așa că este minunat", a adăugat el. ◻

„Rezistența, curajul și spiritul antreprenorial al acesteia m-au impresionat cu adevărat. A transformat un meșteșug în propria salvare".

➤ **Jack Royston** *este corespondentul șef al* Newsweek *pentru familia regală. Urmăriți-l pe X @Jack_Royston*

PETRECI LA FEL CA ÎN 1999

de ALYCE COLLINS

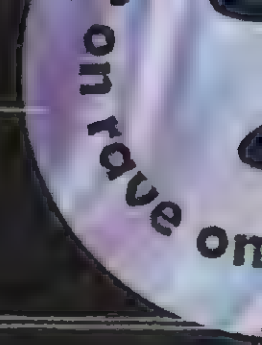

GENERAȚIA Z *ESTE FASCINATĂ DE TOATE LUCRURILE DIN PERIOADA DE ÎNCEPUT A MILENIULUI. CE A DETERMINAT ACEASTĂ* **OBSESIE NOSTALGICĂ?**

rave on rave on

NEORI ESTE GREU DE CREZUT CĂ DE LA începutul mileniului a trecut un sfert de secol. În multe privințe, viața era foarte diferită pe atunci – internetul era încă la început, telefoanele erau folosite doar pentru a suna pe cineva, iar X era doar o literă din alfabet.

Era o epocă înainte de smartphone-uri și rețelele sociale, războiul împotriva terorismului nu începuse încă, iar economiile globale nu fuseseră încă afectate de criza financiară.

Acele vremuri par a fi la ani lumină distanță și totuși Y2K a revenit în forță în rândul tinerelor generații. Fie că este vorba de modă, filme, televiziune sau muzică. Mulți oameni din generația Z (cei născuți între 1997 și 2012) se întorc la acea epocă și o readuc la modă.

Noi continuări ale filmelor precum *Happy Gilmore*, *Jurassic Park* și *Freaky Friday* revin în această vară, iar serialele TV preferate, precum *Friends* și *The O.C.*, atrag spectatori mai tineri pe platformele de streaming.

Muzica din acea epocă revine și ea în mainstream cu piesa *You Know You're Right* a formației Nirvana din *The Last of Us*, trupa britanică Oasis susține concerte de reunire în stadioane sold-out, iar grupul rock american Creed, al cărei hit „*Higher*" a devenit din nou preferat la evenimentele sportive, este cap de afiș la seria de concerte Summer of '99 and Beyond Cruise din primăvara viitoare.

Brandurile de modă sinonime cu începutul anilor 2000 – Von Dutch și Ed Hardy – au devenit din nou indispensabile, agrafele de păr în formă de fluture și ochelarii de soare mici sunt must-have, iar fardul de pleoape colorat a revenit la modă. Chiar și Tamagotchi, animalele de companie digitale de buzunar din copilăria anilor 2000, au revenit, transformând rucsacurile și curelele de curea ale generației Z în referințe nostalgice la începutul secolului. Pe aceeași undă, Britney Spears a redobândit popularitatea în rândul generației Z în ultimii ani, culminând în luna mai a acestui an, când albumul „The Singles Collection" a strâns 200 de săptămâni în topul albumelor din Marea Britanie.

Generația X poate fi o categorie demografică relativ mică, în comparație cu populațiile numeroase ale generațiilor baby boomers și millennials, dar impactul perioadei de glorie a acestei generații a captivat imaginația generației Z. Raven Baker, lider social și comunitar la Adolescent Content, care cercetează obiceiurile generației Z, a declarat pentru *Newsweek* că, pentru această generație care trăiește constant într-o lume digitală, Y2K are ceva nou, dar accesibil.

„Cred că este parțial o formă de evadare, deoarece îi ajută să se distragă de la problemele actuale, fie că este vorba de școală, muncă, prietenii sau părinți. Le permite să se bucure de ceva atât de diferit de prezent", a spus Baker.

ELEMENTUL REVENIRII

Brandul popular de modă Von Dutch revine în forță, aducând nostalgia la petrecerea Stagecoach din California, în aprilie. Influencerița TikTok Todos postează videoclipuri despre tot ce ține de Y2K

Era viața mai bună pe atunci?

Un raport al Asociației Americane de Psihologie a constatat că tinerii adulți sunt copleșiți de stres, mulți dintre ei declarând că au un nivel de stres mult mai ridicat decât generațiile mai în vârstă. Așadar, este de mirare că vor să se întoarcă la ceea ce pare a fi o perioadă mai ușoară?

Faptul că multe relicve ale acelei epoci sunt ușor accesibile, fie că este vorba de seriale TV complete pe platforme de streaming sau de fotografii ale vedetelor din acea perioadă care devin virale pe TikTok, ajută la acest lucru. Lily Todos (@lilytodos) împărtășește

FOTO: TIFFANY ROSE/GETTY IMAGES FOR VON DUTCH & TEQUILA DON JULIO; COURTESY LILLY TODOS; ISTOCK EDITORIAL/GETTY

„CRED CĂ EXISTĂ DORINȚA DE A FI DEZINHIBAT, DE A NU TE SIMȚI JUDECAT ȘI DE A NU FI ÎNREGISTRAT PENTRU TOTDEAUNA ÎN AMPRENTA DIGITALĂ A CUIVA“

ţinute inspirate din anii 2000 şi recreează look-uri iconice din filme pe platformă. Todos, în vârstă de 25 de ani, din Marea Britanie, a declarat pentru *Newsweek* că moda retro a devenit o „formă de evadare“ pentru ea, deoarece lumea părea „un loc mai bun pe atunci“ – stilurile vestimentare erau mai variate, calitatea era mai bună şi oamenii „trăiau pentru viaţa reală“, ceea ce crea autenticitate, a spus Todos.

Generaţia Z a crescut într-o eră a reţelelor sociale, în care fiecare pas pe care îl fac este capturat şi împărtăşit unui public.

În opinia lui Baker, ei tânjesc după o perioadă în care oamenii puteau face greşeli şi experimenta fără teama de a deveni virali sau, mai rău, de a fi excluşi.

„Cred că există dorinţa de a fi liber, de a nu te simţi judecat şi de a nu fi înregistrat pentru totdeauna în amprenta digitală a cuiva“, a spus Baker.

GENERAȚIA DIGITALĂ

Crescută în fața ecranelor, Generația Z se bucură acum de nostalgia Y2K, readucând la viață moda, tehnologia și cultura pe care abia le-a cunoscut

„Trăim într-o eră a supravegherii, în care chiar şi prietenii te pot monitoriza şi vedea ce faci. Dacă cineva te prinde făcând ceva rău, instinctul este să postezi online. În schimb, oamenii se bucură de începutul anilor 2000 pentru că nu exista acest lucru“.

Pe măsură ce generaţiile mai tinere privesc anii 2000 prin prisma mass-media, este uşor să romantizezi şi, poate, să idealizezi acei ani. Dar nu totul se reducea la blugi cu talie joasă, sandale din plastic şi întâlniri la cafea la Central Perk. Ben Lisle, profesor asociat de studii americane la Colby College din Maine, nu doreşte să şteargă dificultăţile acelei perioade. El a declarat pentru *Newsweek* că a privi începutul anilor 2000 ca pe o epocă de aur ar însemna „ştergerea istorică“ a ceea ce s-a întâmplat.

FOTO: UMA SHANKAR SHARMA/GETTY; ISTOCK EDITORIAL/GETTY; COURTESY MARINA RIEKKINEN

Înainte de 2000, existau aşteptări cu privire la ceea ce va aduce schimbarea mileniului şi, deşi aceasta a dat naştere la progrese tehnologice – iPod-ul în 2001 şi Facebook în 2004 –, a fost şi o perioadă întunecată pentru mulţi. Vieţile oamenilor au fost schimbate pentru totdeauna de războiul împotriva terorismului care a urmat după 11 septembrie, de devastarea provocată de tsunamiul din Oceanul Indian, în decembrie 2004, şi de uraganul Katrina în 2005, înainte ca criza financiară globală din decembrie 2007 să ducă la Marea Recesiune.

Lisle a declarat pentru *Newsweek* că este adesea „surprins de cât de puţin" ştiu studenţii săi despre astfel de evenimente istorice majore.

Pentru Lisle, acesta este un exemplu al conceptului de pastiche al filosofului Fredric Jameson, care se referă la imitaţia şi mimica care aduc un omagiu stilurilor sau limbajului din trecut. Lisle a susţinut că ne-am detaşat oarecum de trecut şi că legătura noastră cu acesta „s-a transformat într-o stilizare goală".

Ce spune acest lucru despre societatea actuală?

La fel ca generaţiile care i-au precedat, Generaţia Z învaţă să se descurce în lume şi încearcă să-şi definească viitorul. Dar, spre deosebire de predecesorii lor, o fac într-o perioadă de supraîncărcare informaţională, cu povara reţelelor sociale şi a inteligenţei artificiale.

În timp ce problemele de sănătate şi financiare sunt principalele preocupări ale tinerilor americani, aceştia se confruntă şi cu probleme legate de siguranţa personală, drepturile omului, singurătatea şi schimbările climatice, anxietatea şi depresia fiind unele dintre cele mai importante probleme de sănătate mintală, potrivit Institutului Naţional de Sănătate.

Nici viitorul nu arată mult mai bine, deoarece mai mult de jumătate dintre oameni consideră că visul american nu mai este posibil, potrivit unui sondaj ABC/Ipsos.

Aşadar, ar trebui să ne surprindă faptul că tinerii petrec atât de mult timp uitându-se în trecut?

Multe dintre cercetările efectuate de Baker pentru Adolescent Content au arătat că generaţia Z are „un nivel ridicat de anxietate", ceea ce duce la o lipsă semnificativă de încredere. Faptul că nu sunt siguri de cine sunt îi face să se retragă în timp, a sugerat Baker.

Ea a declarat pentru *Newsweek*: „Această generaţie a fost întotdeauna online. Au crescut cu iPad-urile şi apoi au avut smartphone-uri de la o vârstă fragedă. Faptul că sunt mereu online le provoacă o lipsă de încredere în sine, deoarece se compară mereu cu ceea ce au alţii. Cum poţi să te ancorezi în adevărata individualitate dacă te întrebi mereu cine eşti?".

În ciuda impactului negativ, 36% dintre adolescenţii americani spun că petrec prea mult timp pe reţelele sociale, iar 54% spun că le-ar fi greu să renunţe la ele, potrivit Pew Research Center.

Generaţia Z nu numai că a crescut online, dar a ajuns la maturitate într-o perioadă marcată de aşa numita *„cancel culture"*. Pentru Baker, acest lucru reprezintă o schimbare importantă, care a instaurat o teamă în rândul tinerilor de a fi criticaţi.

„În timpul pandemiei, când toată lumea era blocată în casă şi privea cum oamenii erau criticaţi, concediaţi şi hărţuiţi în piaţa digitală, s-a transmis un mesaj clar generaţiei Z: nu-ţi împărtăşi

TENDINŢE ADOLESCENTINE

În sensul acelor de ceasornic, de sus: Riekkinen iubeşte „stilul unic" de la începutul anilor 2000; 36% dintre adolescenţii americani recunosc că petrec prea mult timp pe reţelele sociale; machiajul îndrăzneţ, popular în anii 2000, revine la modă

„GENERAŢIA Z CERE SĂ FIE VĂZUTĂ ŞI, PENTRU CĂ ÎN CONTINUARE SE SIMTE IGNORATĂ, ADOPTĂ STILURILE STRIDENTE ALE ANILOR 2000"

opinia sinceră şi nu fi transparent cu străinii", a spus Baker.

De ce această fascinaţie?

Todos nu este singura persoană care şi-a cultivat un public pe reţelele sociale recreând stiluri din anii 2000. De fapt, hashtagul #y2k are peste 4,1 milioane de postări numai pe TikTok.

Ceea ce îi place atât de mult lui Todos la hainele din acea perioadă sunt detaliile (glitter, mărgele şi diamante). Ea a declarat pentru *Newsweek* că, după ani de minimalism, oamenii caută acum „mai multe detalii în hainele lor".

Revenirea stilurilor Y2K nu este însă atât de surprinzătoare, întrucât istoricul de modă şi autorul Robert Ossant explică că tendinţele apar adesea în cicluri de 20 de ani. Ceea ce face această tendinţă atât de accesibilă este, probabil, prejudecata actualităţii, dar şi paralelele dintre atunci şi acum.

Ossant a declarat pentru *Newsweek*: „Începutul anilor 2000 a fost o perioadă de optimism şi anxietate în jurul tehnologiilor emergente. Acum, cu AI, oamenii simt acelaşi lucru: tehnologia va stimula carierele sau va crea un viitor în care tinerii vor fi în surplus? Stilurile şi anxietăţile sunt aliniate.

„Toate tendinţele care reapar mizează pe nostalgie,

„ERA ANILOR 2000 A PUS ACCENTUL PE INDIVIDUALITATE, ÎNDRĂZNEALĂ ŞI EXPRIMAREA DE SINE PRIN MODĂ... NU ERA VORBA DESPRE A TE INTEGRA, CI DESPRE A IEŞI ÎN EVIDENŢĂ"

astfel încât generaţiile mai tinere privesc înapoi la Y2K şi îl idealizează. S-ar putea să prefere acea epocă faţă de a lor şi să încerce să o retrăiască prin stilul lor", a continuat el.

Ossant crede că moda Y2K a luat naştere odată cu designerul Marc Jacobs, în 1992, la Perry Ellis. El a promovat stilul tineresc şi s-a inspirat din grunge. În scurt timp, moda stradală a început să influenţeze podiumurile, Ossant afirmând că a dus cultura tinerilor „de la marginală, la mainstream".

Nu mai conta ce purtau cei bogaţi. Pe măsură ce

CALEA ÎNTOARSĂ: **Tamagotchi (dreapta, sus) revine în forţă, alături de membrii Gen Z Charli D'Amelio, Carrie Berk, Lilliana Ketchman şi Indi Star la evenimentul de lansare. Filmul de succes din anii '90, *Happy Gilmore* (dreapta, jos), revine pentru a doua rundă.**

dinamica a continuat să evolueze la începutul anilor 2000, moda se concentra pe ceea ce atrăgea tinerii.

„Stilul era «go big or go home» – culori îndrăzneţe, ceasuri mari din plastic, pantaloni balon cu topuri tubulare. Acestea ocupau mult spaţiu şi exprimau o încredere supremă", a spus Ossant.

Acum, branduri precum Von Dutch şi Juicy Couture s-au reafirmat ca elemente de bază ale modei. Miss Sixty, cunoscută pentru pantalonii capri şi denimul dublu, a numit-o pe supermodelul Bella Hadid imaginea liniei sale de primăvară/vară 2025, o

lovitură mare pentru un brand care părea să fi ieşit din modă. Ossant a sugerat că Gen Z foloseşte moda nostalgică pentru a transmite un mesaj.

„Generaţia Z cere să fie văzută şi, deoarece continuă să se simtă ignorată, adoptă stilurile stridente ale anilor 2000", a spus Ossant.

Cum alimentează mass-media acest fenomen?

Filmele şi serialele TV oferă generaţiei Z referinţe iconice ale anilor 2000, care sunt încă relevante astăzi. Platformele de streaming au adus un public nou la vechile seriale.

Marina Riekkinen, în vârstă de 21 de ani, a fost puternic influenţată de serialele TV *Gossip Girl* şi *Sex and The City* din anii 2000, declarând pentru *Newsweek* că îi place modul în care personajele „aveau un stil unic" pe atunci. Aceste seriale s-au terminat, dar Riekkinen recreează adesea ţinute care vor rămâne mult timp în memoria colectivă. Pagina ei de TikTok (@marinariekkinen) este plină de ţinute de care Serena van der Woodsen ar fi mândră. „Era Y2K a pus în evidenţă individualitatea, îndrăzneala şi exprimarea de sine prin modă, şi asta este ceea ce rezonează cel mai mult cu mine. Nu era vorba de a te integra, ci de a ieşi în evidenţă", a spus influencerul finlandez.

O parte din atractivitatea serialelor este că tinerii le pot urmări şi „pot scăpa de greutăţile lumii de astăzi", potrivit Tatyanei Arrington, jurnalistă de divertisment, expertă în cultura pop şi critic de film.

O mare parte din începutul anilor 2000 oglindeşte realitatea generaţiei Z, făcând-o să pară accesibilă şi autentică.

Arrington, din SUA, a declarat: „Deoarece consideră că lumea este atât de întunecată şi că există atât de multă ură, vor să găsească mici oaze de bucurie. Se uită la aceste seriale şi le interpretează ca fiind viitorul promis care ar fi trebuit să fie al lor, dar nu este".

Ea nu crede că este o coincidenţă faptul că Y2K a revenit la modă. Nu, ea consideră că este o reacţie directă la „gravitatea prezentului".

Există o dorinţă în rândul publicului de a îmbrăţişa începutul anilor 2000, şi asta nu vine doar din conţinutul mai vechi, ci şi din producţiile noi. În prezent, cel mai vizionat serial în limba engleză pe Netflix este *Wednesday*, un serial despre personajul gotic fictiv Wednesday Addams, care a apărut în filmul din 1991 *The Addams Family*.

În 2024, s-a anunţat că sitcomul foarte îndrăgit din 2000, *Malcolm in the Middle*, va fi relansat, iar *Freakier Friday*, o continuare a filmului din 2003, va fi lansat în această vară. Anne Hathaway va relua, de asemenea, unul dintre cele mai iconice roluri ale sale, prinţesa Mia, în *The Princess Diaries 3*, la mai bine de 20 de ani de la prima parte.

Dacă asta nu era suficient, fanii serialului de succes din 2004, *Desperate Housewives*, s-au bucurat de recentul anunţ al unui spin-off intitulat *Wisteria Lane*.

La fel ca mulţi alţii, Arrington adoră să revadă clasicele şi să-şi amintească „vremurile bune". Acestea sunt seriale reconfortante dintr-un motiv bine întemeiat şi, deşi generaţia Z nu era încă pe lume pe atunci, poate idealiza cum era prin intermediul acestor formate.

„Era Y2K a fost distractivă şi le permite să păşească într-o lume în care se simt bineveniţi şi acceptaţi", a declarat Arrington pentru *Newsweek*. „A fost o perioadă fericită şi ei încearcă doar să aducă o parte din ea în lumea în care trăim astăzi".

FOTO: THEO WARGO/GETTY; CHESNOT/GETTY; UNIVERSAL/GETTY

TURISM

Planul Dubaiului de a vă cuceri

Emiratul și-a propus să le arate potențialilor vizitatori și rezidenți că are mult mai multe de oferit decât zgârie-nori și mall-uri, declară pentru *Newsweek* Issam Abdulrahim Kazim, șeful departamentului de turism

de
MATTHEW TOSTEVIN

O ÎNCETARE A FOCULUI NESIGURĂ tocmai se instaura între Iran și Israel. Harta Orientului Mijlociu era încă acoperită de avertismente roșii privind călătoriile.

Dar șeful departamentului de promovare turistică din Dubai era la fel de optimist ca întotdeauna cu privire la perspectivele de a atrage milioane de vizitatori și potențiali rezidenți într-un oraș care a evoluat de la un centru stabil de turism și investiții într-o regiune turbulentă, la o destinație din ce în ce mai populară pentru turiști. „Dacă nu sunt foarte familiarizate cu regiunea, știm că unele piețe vor fi afectate de știrile care ajung la ele și de titlurile pe care le-ar putea vedea", a declarat pentru *Newsweek* Issam Abdulrahim Kazim, CEO al Dubai Corporation for Tourism and Commerce Marketing. „Așadar, ceea ce facem este să urmărim constant situația la nivel global".

„Oricând observăm o încetinire sau o potențială încetinire a unor piețe, putem să ne concentrăm rapid asupra altor oportunități potențiale și să ne continuăm creșterea generală", a declarat el în timpul unui interviu acordat chiar în oraș.

Ambiții în creștere

Este foarte probabil să fi văzut o reclamă care vă tentează să petreceți o vacanță în Dubai, folosindu-se de tot ceea ce v-ar putea atrage. Această strategie de marketing este intenționată, întrucât orașul – care este în prezent cel mai mare din Emiratele Arabe Unite – urmărește o creștere tot mai accentuată, în conformitate cu un plan de dublare a economiei între 2023 și 2033.

Dubai se află deja în top 10 al celor mai vizitate orașe din lume, cu 18,72 milioane de vizitatori în 2024.

„Vrem să creștem durata șederii, cheltuielile, impactul economic asupra PIB-ului și numărul vizitelor repetate", a spus Kazim, enumerând rapid cifre și prognoze.

„Vrem să ne asigurăm că, dacă cineva nu a luat încă în considerare Dubaiul, îl vom tenta suficient prin campaniile noastre, prin mesajele noastre, fie că este vorba de sensibilizare generală, fie prin intermediul partenerilor noştri. Asta pentru a-l determina să tranziteze cel puţin Dubaiul, chiar dacă este vorba de câteva ore. Să poate părăsi aeroportul, să se poată bucura de ceea ce oraşul are de oferit şi, sperăm, că se va întoarce cu sentimentul că nu a petrecut suficient timp. Şi că ar trebui să revină".

Statutul Dubaiului ca nod de transport a fost un factor important în creşterea sa rapidă. Are cel mai aglomerat aeroport din lume pentru călătorii internaţionale şi a înregistrat un trafic de 92,3 milioane de persoane anul trecut (doar aeroportul din Atlanta a fost mai aglomerat). Dar Kazim încearcă să schimbe ideea că este un punct de escală între Europa sau America şi Asia. Principalele pieţe ţintă pentru vizitatori s-au mutat din Arabia Saudită, Marea Britanie şi India către o piaţă globală mai largă, care include Europa, Asia, Asia Centrală şi America. O treime din populaţia lumii se află la o distanţă de patru ore de zbor, iar două treimi la opt ore, a spus Kazim.

„Nu mă înţelegeţi greşit, încă profităm de tranzit şi escală ori de câte ori este posibil, dar a devenit mult mai mult o destinaţie preferată şi chiar o destinaţie preferată repetată", a spus el. Ca destinaţie urbană pentru cumpărături şi divertisment, este promovată ca un concurent al Londrei, Parisului sau New Yorkului. Ca destinaţie de plajă, concurează cu locuri precum Thailanda sau Maldive în timpul iernii din emisfera nordică.

„Vrem să ne asigurăm că, dacă cineva nu s-a gândit încă la Dubai, îl atragem suficient prin campaniile noastre".

FOTO: DUBAI DEPARTMENT OF ECONOMY AND TOURISM; COURTESY OF THE DUBAI GOVERNMENT

EXTINDEREA ATRACTIVITĂŢII Kazim, CEO al Dubai Corporation for Tourism and Commerce Marketing, îşi propune să atragă toate persoanele care călătoresc în grup, pentru a le încuraja să viziteze Dubaiul (stânga)

Obiectivul este de a o prezenta ca fiind mult mai mult decât o nouă colecţie de mall-uri impecabile şi zgârie-nori strălucitori, exemplificată de cea mai înaltă clădire din lume, Burj Khalifa, care se înalţă ca un minaret secular deasupra magazinelor de lux de la parter. Vara poate fi, de asemenea, o provocare, cu temperaturi medii diurne de peste 38 de grade Celsius şi cu puţini oameni care îndrăznesc să iasă din aerul condiţionat.

„Trebuie să promovaţi oraşul către fiecare persoană care călătoreşte în grup, fie că este vorba de familie sau de prieteni", a spus Kazim. „Unii oameni ar putea dori să viziteze magazinele din oraş, alţii ar putea dori plaja. Unii oameni ar putea dori experienţe gastronomice deosebite, iar alţii vor să se asigure că, oriunde ar merge, locul este sigur".

Conştient de securitate

Dubai a fost recent clasat din nou ca al doilea oraş cel mai sigur din lume de Numbeo, după Abu Dhabi, capitala Emiratelor Arabe Unite, situată la aproximativ o oră de mers cu maşina. Dubai este obişnuit să profite de accentul pe siguranţă şi securitate, în special într-o regiune mai largă a Orientului Mijlociu, unde acestea sunt adesea deficitare.

Ca oraş, Dubaiul şi-a dublat populaţia în mai puţin de 15 ani, ajungând la aproximativ patru milioane de locuitori, deşi acest număr este încă mai mic decât jumătate din populaţia celor cinci cartiere ale New York-ului. Aproximativ 90% dintre locuitorii Dubaiului sunt de aproximativ 200 de naţionalităţi.

Pe de o parte, oraşul se extinde în deşert, cu pete ocazionale de nisip şi stânci în suburbiile mai noi, care amintesc de ceea ce era până de curând. Pe de altă parte, recuperarea terenurilor împinge Dubaiul spre mare. Numărul crescând de vizitatori şi locuitori pune presiune pe infrastructură, dar Kazim a spus că acest lucru este abordat de un oraş care se consideră un produs şi este

condus ca un start-up privat, unde deciziile pot fi luate rapid, fie că este vorba de construirea de drumuri suplimentare, de o nouă linie de metrou sau de un aeroport, care sunt în curs de realizare.

„Oricând avem nevoie să se întâmple ceva, este suficient un singur telefon și toată lumea se adună în jurul mesei de conferințe", a spus el, subliniind și disponibilitatea de a identifica rapid stimulente pentru vizitatorii țintă, cum ar fi decizia de a extinde turismul de nișă cu scutiri fiscale pentru hotelieri atunci când aceasta era o prioritate, și eforturile de a elimina viza pentru mai multe naționalități care vizitează Dubaiul.

„Misiunea de promovare a Dubaiului tratează orașul ca pe un produs similar bunurilor de larg consum", a spus Kazim. Celebritățile joacă un rol esențial, Jessica Alba și Zac Efron apărând într-o reclamă în stil thriller pentru a promova orașul. „Gwyneth Paltrow,

CALITATEA VEDETELOR Celebrități precum Zoe Saldana contribuie la promovarea Dubaiului ca destinație prietenoasă pentru femeile care călătoresc, a spus Kazim

„Când oamenii vizitează un loc de suficiente ori... [ei] vor spune: «Dar de ce nu ne mutăm aici?»".

Zoe Saldana și Kate Hudson au contribuit la promovarea Dubaiului ca destinație prietenoasă pentru femeile care călătoresc", a spus Kazim.

Între timp, actorul și producătorul de la Bollywood Shah Rukh Khan și jucătorul de cricket indian Virat Kohli au subliniat, de asemenea, atractivitatea Dubaiului în cea mai populată țară din lume. „Am colaborat cu Millie Bobby Brown, care este evident foarte faimoasă în acest moment, în special în rândul unei anumite grupe de vârstă... [am profitat] de faima ei... și de faptul că tocmai s-a căsătorit cu fiul lui Jon Bon Jovi, Jake", a spus el. „Așadar, ei erau aici, aș spune, ca o continuare a lunii de miere. Și am profitat și de asta, creând o campanie care a avut un real ecou în rândul segmentelor țintă și al publicului".

Una dintre cele mai recente tactici ale Dubaiului se bazează însă mai degrabă pe rezidenții străini, decât pe Hollywood. „Așadar, am găsit familii, să zicem din New York, din Los Angeles, din Miami", a spus el. „Am realizat o campanie despre această familie din New York, despre ceea ce fac și ce le place. Apoi am promovat-o doar în New York. Și apoi... ne-am asigurat că aceste personaje pot fi găsite pe Instagram, pentru ca oamenii să poată afla mai multe despre viața lor de zi cu zi în Dubai. Am vrut să valorificăm acest aspect multicultural al Dubaiului".

Pentru că, în cele din urmă, scopul nu este doar să atragem mai mulți oameni să viziteze Dubaiul, ci să îi convingem să se mute acolo. Acest lucru va atrage la rândul său mai multe vizite ale prietenilor și rudelor, care ar putea decide să se mute și ei într-un mediu cu impozite reduse și securitate ridicată.

Sărbătorirea indivizilor

Planul pare să funcționeze. „Când oamenii vin în Dubai, îl vizitează pentru prima dată, se întorc, repetă vizita de suficiente ori, de multe ori soțul sau soția spun: «Dar de ce nu ne mutăm aici? Copiii adoră locul. Le place. Este sigur și liniștit». Ei văd că Dubaiul este o alegere evidentă", a spus Kazim.

„Este singurul loc din lume în care, chiar dacă există acest aspect multicultural... îți păstrezi identitatea individuală. Îți celebrezi originea, cultura și o faci împreună cu ceilalți. Așadar, copiii învață cu adevărat despre Crăciun, despre Eid, despre Diwali, despre Anul Nou Chinezesc și așa mai departe. Și cred că asta este ceva ce devine din ce în ce mai rar în ziua de azi".

FOTO: DUBAI DEPARTMENT OF ECONOMY AND TOURISM

➤ **Matthew Tostevin** *este redactor senior pentru afaceri globale la* Newsweek. *Îl puteți urmări pe X @TostevinM*

FINANȚE

Ascensiunea milionarilor

Aproximativ 379.000 de americani au devenit milionari în 2024, dar cum s-a întâmplat asta?

UN NUMĂR TOT MAI MARE DE americani se alătură clasei milionare, considerată de unii ca fiind visul american devenit realitate, dar respinsă de alții ca fiind rezultatul unor tendințe economice care nu pot fi controlate.

Un raport al băncii de investiții UBS a constatat că 379.000 de americani au devenit milionari în 2024, adică peste 1.000 pe zi. Statele Unite găzduiesc acum un număr mai mare de milionari decât orice altă țară. Este vorba de puțin sub 24 de milioane de persoane cu o astfel de avere minimă.

Cu toate acestea, „nu toți milionarii în dolari americani sunt la fel", potrivit raportului. Deși termenul poate evoca imagini ale unui stil de viață luxos, UBS a remarcat că majoritatea acestor persoane pot fi clasificate ca „milionari de zi cu zi" – un grup divers, cu active evaluate între 1 și 5 milioane de dolari.

„Visul american de astăzi arată puțin diferit de cum era el perceput înainte", a declarat pentru *Newsweek* Andy Smith, director executiv de planificare financiară la firma de consultanță în investiții Edelman Financial Engines.

„Nu este vorba atât de succesul strălucitor, cât de stabilirea unor obiective, economisirea consecventă și luarea unor decizii financiare inteligente de-a lungul timpului. Pentru mulți, atingerea statutului de milionar este pur și simplu rezultatul unor ani de planificare atentă și respectarea unui plan, chiar și atunci când titlurile din presă te tentează să faci altfel".

UBS a constatat că cel mai mare catalizator a fost valoarea imobiliară. În SUA, prețul mediu al locuințelor a crescut cu peste 150% de la începutul secolului.

David Laibson, economist la Harvard și specialist în acumularea averii, a remarcat, de asemenea, impactul enorm al pieței bursiere asupra averii nete a americanilor, adesea legată de fondurile de pensii și economiile pentru pensie legate de piață. „Când piața bursieră crește brusc, multe gospodării americane devin milionare datorită aprecierii portofoliilor lor de pensii, inclusiv soldurile 401(k) și IRA", a declarat el pentru *Newsweek*. El a adăugat că o scădere bruscă ar face ca mulți să-și piardă statutul de milionari.

Economistul Damon Jones a declarat în mod similar pentru *Newsweek* referindu-se la faptul că o mare parte din această tendință provine din aprecierea activelor și din inflația monetară. „Nu pare că asistăm la o transformare din sărăcie în bogăție", a spus el, menționând raportul UBS. Economistul a menționat, de asemenea, că SUA a înregistrat una dintre cele mai mari creșteri ale inegalității bogăției comparativ cu orice țară, în timpul acestui secol.

Laibson a declarat pentru *Newsweek* că termenul „milionar" are acum „o pondere mult mai mare decât valoarea sa reală". „A fi milionar în 2025 nu este comparabil cu a fi milionar acum 50 de ani", a spus el. „O gospodărie care are un milion de dolari în 2025 are aceeași putere de cumpărare ca o gospodărie care avea 165.000 de dolari în 1975".

Cheia pentru a intra în categoria milionarilor, a reiterat Smith, este disciplina financiară pe termen lung. „Chiar și cu fluctuațiile pieței, oamenii care au rămas fideli planului lor financiar și nu au intrat în panică în perioadele dificile au văzut cum averea lor a crescut de-a lungul anilor", a spus el.

de **HUGH CAMERON**

CREȘTEREA AVERII Experții au afirmat că printre factorii care au contribuit la această creștere se numără piața bursieră și inflația monetară, în timp ce alții au indicat planificarea atentă

➤ **Hugh Cameron** *este reporter de știri din SUA la* Newsweek. *Îi puteți trimite un e-mail la h.cameron@newsweek.com*

FOTO: TIM ROBBERTS/STONE RF/GETTY

SĂNĂTATE

Luând știința în propriile mâini

În cursa pentru tratarea bolilor rare, familiile sunt în fruntea eforturilor de a găsi singure leacuri.

de **ALEXIS KAYSER**

CÂND CASEY MCPHERSON A devenit tată, scopul său a devenit clar. Trebuia să-şi crească fiica, Rose, pentru a fi iubitoare, curajoasă, sănătoasă şi puternică. Trebuia să o protejeze.

Aşadar, când neurologul pediatru i-a spus lui McPherson că Rose avea o boală genetică rară, atât de neobişnuită încât nici măcar nu avea un nume, instinctul părintesc a intrat în acţiune. Iar când medicul i-a spus: „Nu putem face nimic", instinctul acela s-a accentuat.

„Rose era atacată, dar nu era niciun monstru pe care să-l pot ucide şi nicio maşină în faţa căreia să mă arunc", a declarat McPherson pentru *Newsweek*.

„Era doar un singur nucleotid în genă. Şi dacă acela era monstrul pe care trebuia să-l omor, atunci acela era monstrul pe care îl urmăream".

Rose, acum în vârstă de 9 ani, şi McPherson, 46 de ani, luptă împotriva acelei boli „monstruoase" în fiecare zi, cu mici gesturi. Casa lor din suburbia oraşului Austin, din Texas, este „Rosie-proof", după cum spune McPherson. Ea doarme într-un pat special echipat cu bariere pentru a o împiedica să se rătăcească, iar o cameră video şi monitoare de oxigen şi puls scanează semne de crize în timpul nopţii. Rose nu are restricţiile unui copil de 9 ani neurotipic, aşa că substanţele chimice şi aparatele electronice sunt păstrate în spatele a trei serii de încuietori. Ea ia medicamente pentru convulsii de două ori pe zi şi merge la o şcoală privată pentru copii cu nevoi speciale (plătită din buzunarul propriu, deoarece exista o listă de aşteptare de 15 ani pentru orice fel de asistenţă financiară).

Înainte, McPherson era cunoscut ca solistul trupelor de rock alternativ Alpha Rev şi Flying Colors. După diagnosticul lui Rose, în 2016, el a preluat un nou rol ca fondator, lansând fundaţia non-profit To Cure a Rose Foundation, organizaţia de cercetare contractuală Everlum Bio şi, acum, corporaţia de utilitate publică Alpha-Rose Therapeutics. Toate trei caută să găsească şi să finanţeze tratamente pentru copiii cu boli genetice extrem de rare, precum cea a lui Rose.

McPherson face parte dintr-un grup tot mai mare de părinţi, soţi şi pacienţi care caută tratamente pentru boli rare. Mulţi dintre ei nu sunt oameni de ştiinţă sau medici.

Dar, după cum au declarat mulţi pentru *Newsweek*, tocmai asta este avantajul lor. Cercetarea ştiinţifică este compartimentată, lentă şi împovărată de birocraţie. Cei care înţeleg complexitatea medicinei consideră că anumite proiecte de cercetare sunt imposibile. Cei care au un apropiat cu o boală rară nu văd altă opţiune. Ei nu acceptă un „nu" sau cuvântul „încet" ca răspuns.

De ce pacienţii cu boli rare intră în arena cercetării?

În Statele Unite, între 25 şi 30 de milioane de americani trăiesc cu o boală rară, potrivit Institutului Naţional de Sănătate (NIH). Există peste 10.000 de boli rare cunoscute şi, împreună, acestea afectează unu din zece americani. Fiecare afecţiune reprezintă doar un segment mic al populaţiei, dar, combinate, acestea afectează o parte semnificativă.

O boală rară este clasificată ca fiind una care afectează mai puţin de 200.000 de americani. Unele afectează doar câteva sute de persoane, ceea ce face dificilă obţinerea de fonduri limitate pentru cercetare şi completarea studiilor clinice. „Dacă abordăm o singură boală la un moment dat, ţinând cont de calendarul de dezvoltare a medicamentelor, vor trece generaţii întregi până când vom avea un număr substanţial de tratamente", a declarat pentru *Newsweek*, dr. Dominique Pichard, directorul Diviziei de Cercetare şi Inovare în Domeniul Bolilor Rare din cadrul Centrului Naţional pentru Avansarea Ştiinţelor Translaţionale al NIH. Mai puţin de 5% dintre bolile rare

CONȘTIENTIZARE Gabe Augdahl, care are o tumoare rară, și familia sa se numără printre cei care ajută la strângerea de fonduri pentru Fundația pentru Cercetarea Tumorilor Desmoide

FOTO: BOB CAREY/COURTESY OF FAITH OVER FEAR

NIH. Mai puțin de 5% dintre bolile rare cunoscute au tratamente aprobate de FDA. „Trebuie să găsim modalități mai bune de a rezolva problema accesului la tratamente pentru acești pacienți", a subliniat Pichard.

În cadrul NCATS, Pichard lucrează la crearea de oportunități de finanțare care să rezolve unele dintre aceste provocări. Ea își propune să adopte o „abordare de platformă" a cercetării în domeniul bolilor rare, similară celei utilizate în oncologie. Cancerul în sine nu este considerat rar, dar multe tipuri de cancer sunt rare. Dacă cercetătorii din domeniul oncologiei ar fi analizat câte un subtip pe rând, progresele ar fi fost lente, dar prin gruparea tipurilor de cancer și vizarea căilor comune, ei au multiplicat impactul fiecărei investiții.

Pichard speră să reproducă acest tip de cadru adaptabil, independent de boală, în cercetarea bolilor rare. Afecțiunile cu denumiri și manifestări diferite pot avea totuși mecanisme biologice comune. Dacă aceste legături sunt descoperite, resursele limitate ar putea fi extinse pentru a deservi pacienții cu afecțiuni rare multiple.

Grupurile de susținere a pacienților au devenit din ce în ce mai importante pentru această activitate. Ele pun bazele unei abordări de tip platformă prin organizarea datelor, strângerea de fonduri pentru cercetare, educarea medicilor și chiar reunirea oamenilor de știință pentru a demara procesul. Platformele de socializare și sistemele de videoconferință au facilitat mobilizarea pacienților din toată țara.

„Recunoaștem cât de important este ca pacienții sau organizațiile de pacienți să fie implicați în cercetare, deoarece ei cunosc realitatea acestor afecțiuni", a spus Pichard. Pentru mulți apărători ai drepturilor pacienților, această discrepanță între înțelegerea științifică a bolii și propria experiență de viață este ceea ce îi motivează.

„Rose era atacată, dar nu era niciun monstru pe care să-l pot ucide și nicio mașină în fața căreia să mă arunc. Era doar un singur nucleotid în genă".

Cum contribuie apărătorii drepturilor pacienților la progresul cercetării?

Jeanne Whiting și Marlene Portnoy sunt cofondatoarele Fundației pentru Cercetarea Tumorilor Desmoide, care sărbătorește anul acesta 20 de ani de existență. Whiting a fost diagnosticată cu o tumoare desmoidă în 2001. După ce soțul lui Portnoy a fost diagnosticat în 2004, cele două femei din New Jersey s-au cunoscut pe o listă de discuții și au decis să înființeze o fundație. Râzând, Whiting a numit această decizie ca fiind „naivă".

Dar nu existau multe alte speranțe, au declarat ele pentru *Newsweek*. Portnoy își amintește că a călătorit împreună cu soțul ei la patru instituții medicale diferite după un an de diagnostice eronate. Fiecare i-a dat un protocol diferit și i-a spus că nu știe prea multe despre boală, „ceea ce este o experiență cu adevărat terifiantă", a spus ea.

Doar aproximativ 1% din cazurile de cancer sunt sarcoame, iar în acest procent se regăsesc peste 70 de subtipuri. Deși tumorile desmoide sunt legate de sarcoamele țesuturilor moi și sunt tratate de medici oncologi, ele afectează doar între doi și patru pacienți la un milion, astfel încât mulți medici nu sunt

pregătiți să le trateze.

Whiting și Portnoy au devenit organizația și vocea principală pentru această afecțiune prin activitatea fundației lor, organizând gale de strângere de fonduri și ateliere anuale pentru medici și pacienți. Au adunat experți pentru a redacta primul document de consens privind tumorile desmoide: un acord pentru standardizarea înțelegerii în cadrul comunității medicale, care include un algoritm pentru personalizarea tratamentului în cazurile sensibile.

„Eram două femei la masa din bucătărie, dar nu ne-a fost frică să punem întrebări", a spus Portnoy.

Una dintre cele mai importante realizări ale lor a fost în noiembrie 2023, când Food and Drug Administration a aprobat primul medicament pentru tumorile desmoide. Nu a fost o călătorie ușoară. Încă din 2010, Portnoy și Whiting coordonau cercetătorii, NIH, Pfizer și SpringWorks Therapeutics pentru a accelera dezvoltarea medicamentului. La un moment dat, Pfizer a decis să întrerupă dezvoltarea, dar fondatoarele fundației au continuat să insiste.

„Am continuat să sunăm și să sunăm și să sunăm", a spus Portnoy. Dacă nu ar fi făcut-o, medicamentul ar fi putut să nu ajungă niciodată la pacienți.

Josh Sommer cunoaște bine acest tip de perseverență. În 2006, era student la inginerie la Universitatea Duke când a fost diagnosticat cu cordom, un sarcom osos rar care afectează coloana vertebrală și baza craniului, diagnosticat la una dintr-un milion de persoane în fiecare an.

Cordomul era puțin cunoscut și nu exista niciun tratament disponibil în afară de chirurgie și radioterapie la momentul diagnosticării. Perioada medie de supraviețuire a pacienților era de aproximativ opt ani după diagnosticare.

„La 18 ani, era o statistică destul de dificil de acceptat", a declarat Sommer pentru *Newsweek*, „și, pentru a scurta povestea, m-am hotărât să fac tot posibilul pentru a schimba aceste șanse".

Fără „niciun bagaj util, în afară de mult entuziasm și o înclinație spre știință", Sommer își amintește că a găsit singurul cercetător din afara NIH care lucra la această boală. În mod ironic, laboratorul său se afla tot la Duke, iar lui Sommer i s-a oferit un post. Dar nu aveau acces la modele de șoareci, țesut tumoral, linii celulare și nu aveau nici fonduri suficiente. În plus, lucrau în izolare completă, așa că progresul era lent.

„Dacă nu studiezi un model fiabil al bolii, rezultatele nu vor duce la tratamente mai bune", a spus Sommer. „De fapt, ar putea avea efectul opus. Așadar, era foarte evident că domeniul nu se autocorecta și nu rezolva singur această problemă". În jurul anului 2008, Sommer a înființat Fundația Chordoma, cu scopul de a crea condițiile adecvate pentru o cercetare semnificativă. De atunci, fundația a contribuit la introducerea a peste o duzină de terapii în studiile clinice și a inițiat eforturi de descoperire pentru a dezvolta medicamente care vizează o genă cunoscută drept „călcâiul lui Ahile" al cordomului.

„Ghinionul... a devenit un scop, acela de a transforma durerea ei în ceva"

Cum grupurile de advocacy stimulează recrutarea pentru studiile clinice

Una dintre barierele în calea cercetării bolilor rare este recrutarea pentru studiile clinice. În cercetarea pentru medicamentul împotriva tumorii desmoide, Institutul Național al Cancerului a estimat că ar fi nevoie de ani de zile pentru a completa un studiu, având în vedere rata scăzută de diagnosticare. Dar, datorită conexiunilor Fundației pentru Cercetarea Tumorilor Desmoide, studiul a fost completat în mai puțin de

FOTO: KATE TURNER POPE/COURTESY CHORDOMA FOUNDATION; COURTESY OF CASEY MCPHERSON

cinci luni. Jeanette Cesta, director executiv al Fundației VWD Connect pentru boala von Willebrand severă (o boală ereditară rară care provoacă sângerări), a observat o schimbare în comunicarea cu companiile de cercetare.

„Acum, când se caută noi produse pentru VWD, ne contactează", a declarat Cesta pentru *Newsweek*. „Aceste companii își dau seama că, dacă nu înțeleg experiența pacientului și nu înțeleg ce este important pentru acesta, nu vor reuși niciodată să-l motiveze să participe la studiul clinic", a spus ea.

Implicarea oamenilor de știință în relația cu pacienții este un pas înainte, dar nu garantează participarea la cercetarea bolilor rare. Potrivit unui raport al NIH din 2024, mai puțin de 10% dintre persoanele cu scleroză laterală amiotrofică (SLA), o boală rară a sistemului nervos, participă la studii clinice.

Siddu Tummala, directorul general al unei companii de date și analize din Texas, a fost diagnosticat cu SLA în primăvara anului 2024.

SPERANȚĂ McPherson cu fiicele sale Weston și Rose. Mai jos: Fundația Chordoma promovează descoperirile pentru pacienții cu forme rare de cancer

El a vorbit despre impactul emoțional pe care îl are auzirea unui medic care spune „nu există leac" și conștientizarea faptului că studiul nu are șanse să-l salveze de prognosticul nefavorabil al SLA. Majoritatea pacienților supraviețuiesc între doi și cinci ani după diagnostic, pierzând controlul asupra mușchilor pe măsură ce boala neurodegenerativă progresează. Deși pacienții ar dori să contribuie la binele comun, Tummala a spus că „este posibil ca în acest moment să nu aibă mentalitatea necesară".

Tummala a relatat supărarea colectivă a colegilor săi pacienți, care știu că cercetarea se va întinde pe zeci de ani, pe care ei nu se așteaptă să-i mai trăiască.

Care sunt dezavantajele apărării drepturilor pacienților?

La NCATS, Pichard lucrează pentru a educa comunitatea de pacienți cu privire la procesul de dezvoltare a medicamentelor și de cercetare clinică, organizând ateliere și creând resurse, cum ar fi Toolkit for Patient-Focused Therapy Development (Setul de instrumente pentru dezvoltarea terapiei centrate pe pacient), un ghid cuprinzător care ajută la parcurgerea procesului complicat de cercetare și dezvoltare.

Fundațiile în sine se concentrează, de asemenea, pe reducerea caracterului intimidant al studiilor clinice. La Chordoma Foundation, Sommer consideră că navigatorii pentru pacienți sunt factori de schimbare.

Aceștia petrec ore întregi însoțind pacienții în procesul de înscriere în studiile clinice.

Dar nu există navigatori pentru pacienții și familiile care fac primul pas în necunoscut, aventurându-se în lumea complexă a scrierii de cereri de finanțare și a finanțării NIH. Deși găsesc sprijin pe parcurs, mulți apărători ai pacienților se confruntă cu sindromul impostorului în timp ce lucrează la construirea organizațiilor lor.

Unii primesc chiar respingere din partea profesioniștilor.

„Mi s-a spus: «Ești un apărător al pacienților. Rămâi la locul tău»", a spus McPherson. „Dar ceea ce m-a motivat a fost Rose".

Eforturile lui McPherson dau roade. AlphaRose Therapeutics a strâns 1,1 milioane de dolari din ianuarie pentru a angaja o echipă de experți care utilizează cercetarea în domeniul AI pentru a dezvolta tratamente pentru mutații genetice și boli rare. Recent, el a vizitat Capitol Hill pentru a pleda în favoarea pacienților cu boli rare. În Congres au fost introduse mai multe proiecte de lege privind bolile rare, cu scopul de a simplifica și stimula procesul de descoperire a medicamentelor pentru afecțiuni rare.

„A început ca o misiune de a o vindeca pe Rosie, dar mi-am dat seama că Rosie mi-a dat misiunea de a schimba viețile multor alți copii", a spus el. „O mână proastă care i-a fost împărțită ei și familiei noastre a devenit un scop, acela de a transforma durerea ei în ceva".

El speră că, peste ani, o altă fetiță și tatăl ei vor intra într-o clinică, iar medicul le va spune: „Avem un medicament pentru voi".

➤ **Alexis Kayser** *este redactorul secțiunii de sănătate al revistei* Newsweek. *O puteți contacta prin e-mail la adresa a.kayser@newsweek.com*

Din 2004 incoace, O COMPETIȚIE DIN ROMÂNIA face cunoscută țara la nivel global, fix în segmentul oamenilor care sunt clienții turismului de aventură. Anul acesta a și introdus oficial două clase pentru motocicletele „adventure", și două pentru cele electrice. În total, concurenți din 63 de țări au participat la cea de a 22-a ediție a CELUI MAI DIFICIL RALIU DE HARD ENDURO DIN LUME, desfășurat la final de iulie, în zona Sibiu – Râmnicu Vâlcea, și cu vizibilitate, la TV, în peste 170 de țări.

ROMANIACS

ÎNDRĂZNEȘTE SĂ INOVEZE:

MOTOCICLETE ELECTRICE ȘI „ADVENTURE"

de RĂZVAN SCĂEȘTEANU • Foto: RED BULL ROMANIACS

FĂRĂ SĂ FIE NEVOIE DE O INVESTIȚIE în infrastructură, ci folosindu-se de ce există deja, Romaniacs a reușit, în cele 22 de ediții, să promoveze România în rândul pasionaților de outdoor și a celor care fac turism de aventură, cum nu a făcut-o niciun brand de țară ori altă acțiune de marketing. Tipul acesta de oameni mai închid din ochi că parcurg distanțe scurte în timp foarte lung, pentru că nu există alternativa autostrăzilor, că la cazare nu ai condițiile optime sau varietatea de servicii din țările cu experiență în turism. Ei sunt oamenii care vin pentru natură, pentru a descoperi istoria unor locuri despre care au auzit doar datorită asocierii cu poveștile cu vampiri, și pentru că își doresc să termine cel mai dificil raliu hard enduro din lume. Pentru că asta este în fapt Red Bull Romaniacs, o competiție cu un prolog și patru zile de off-road, care la fel ca Raliul Dakar are la start un amalgam de piloți profesioniști, semiprofesioniști și amatori.

Este fascinant cum Romaniacs a reușit deja de ani buni să atragă oameni din peste 50 de țări să călătorească în România pentru a concura la raliu. Anul acesta au fost din 63 de țări, inclusiv din zone de de pe Glob de unde poți face și peste 24h pentru a ajunge în Sibiu.

Părerea unui grup de australieni la prima vizită în România

Chiar la începutul raliului, am vorbit cu un grup de australieni aflați în premieră, în 2025, în România. Doi dintre ei erau părinții unuia dintre debutanți, respectiv a lui Cooper Miller, și au menționat că vor sta în total trei săptămâni în România. Au venit mai devreme, pentru ca fiul lor împreună cu un alt concurent, Jacob McClarty, să se poată antrena. Între antrenamente și pregătirile pentru raliu apucaseră să vadă o parte din Sibiu și împrejurim și s-au declarat impresionați de ce au găsit în acest colț de Europă.

Majoritatea concurenților și însoțitorilor care vin din afara continentului stau minimum două săptămâni în România, iar, în medie, un concurent sau asistent tehnic din Europa petrece minim o săptămână. Doar prin sistemul de cazare al raliului (concurenții pot opta, pentru ei și asistenți, pentru un pachet care include cină și cazare, sau se pot caza pe cont propriu), trec în medie 800 de persoane.

Dacă facem un calcul pentru 800 de persoane, cazate șase nopți și un preț mediu de cazare de 200 lei/noapte, rezultă ca Romaniacs aduce către hotelieri 960.000 lei (192.000 euro). La această cifră se adaugă sumele generate de turiștii care vin în orașele de desfășurare ale raliului și cele din consumul de alimente, plata parcărilor, mesele la restaurant, etc.

În timpul raliului, echipa de organizare depășește 500 de persoane, aici intrând angajați și voluntari, și pentru că sunt pasionați, în echipă găsim de la oameni din Noua Zeelandă și Canada, până la cei din Austria, Germania, Franța și, bineînțeles, România.

Printre varietatea de concurenți l-am întâlnit, la Prolog, și pe iranianul Daryoosh Ghorbani.

Primul iranian pe podiumul celui mai dificil raliu hard enduro din lume

Raliul începe cu un show urban în centrul Sibiului, mai precis pe Bdul Coposu, la ale cărui finale asistă în medie 10.000 de spectatori. Rolul lui este de a aduce sportul mai aproape de oameni și de a vedea ce abilități au și dezvoltă practicanții lui, dar și de a stabili ordinea de start pentru prima zi de off-road.

Daryoosh avea o bucurie contagioasă, pentru că a terminat cu al doilea timp prologul la clasa Bronze, și a devenit primul iranian care ajunge pe un podium la cel mai dificil raliu hard enduro din lume. Ajutat de Graham Jarvis (omul care a revoluționat hard enduro, venirea lui în 2008 din trial permițând ca traseele să devină din ce în ce mai tehnice), Daryoosh locuiește și se antrenează în Iran, și reușește să participe la competițiile importante din circuitul mondial de hard-enduro. La finalul raliului, a trecut linia de sosire cu al 12-lea timp la clasa Bronze și își dorește să revină în România, să progreseze suficient astfel încât să treacă la Silver, următoarea clasă ca nivel de dificultate.

Afluență de rideri români

Ne-am obișnuit să vedem oameni din alte sporturi că trec la hard-enduro și ajungerea la finișul Red Bull Romaniacs devine o țintă extrem de importantă, însă anul acesta, datorită introducerii noilor clase, a fost o adevărată afluență și din rândul românilor.

Raliul are cinci clase dedicate motocicletelor de enduro, Gold fiind clasa cu cel mai nebunesc traseu, au riderii aceia niște urcări și coborâri pe care este aproape imposibil să le parcurgi și la pas, iar din acest an au fost introduse și două pentru motocicletele mari din gama adventure și două pentru motocicletele electrice.

S-a ajuns la un total de nouă clase, diversificarea venind și pentru a sprijini dezvoltarea pieței și a oferi celor care au motociclete mari și/sau electrice posi-

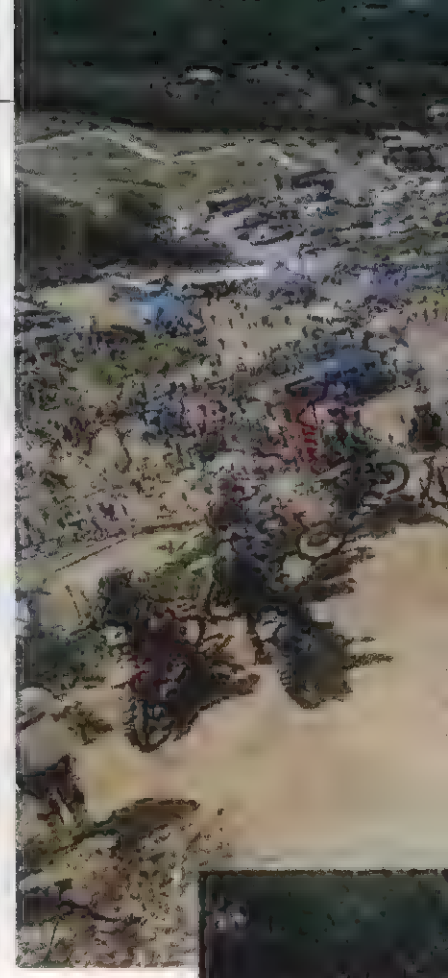

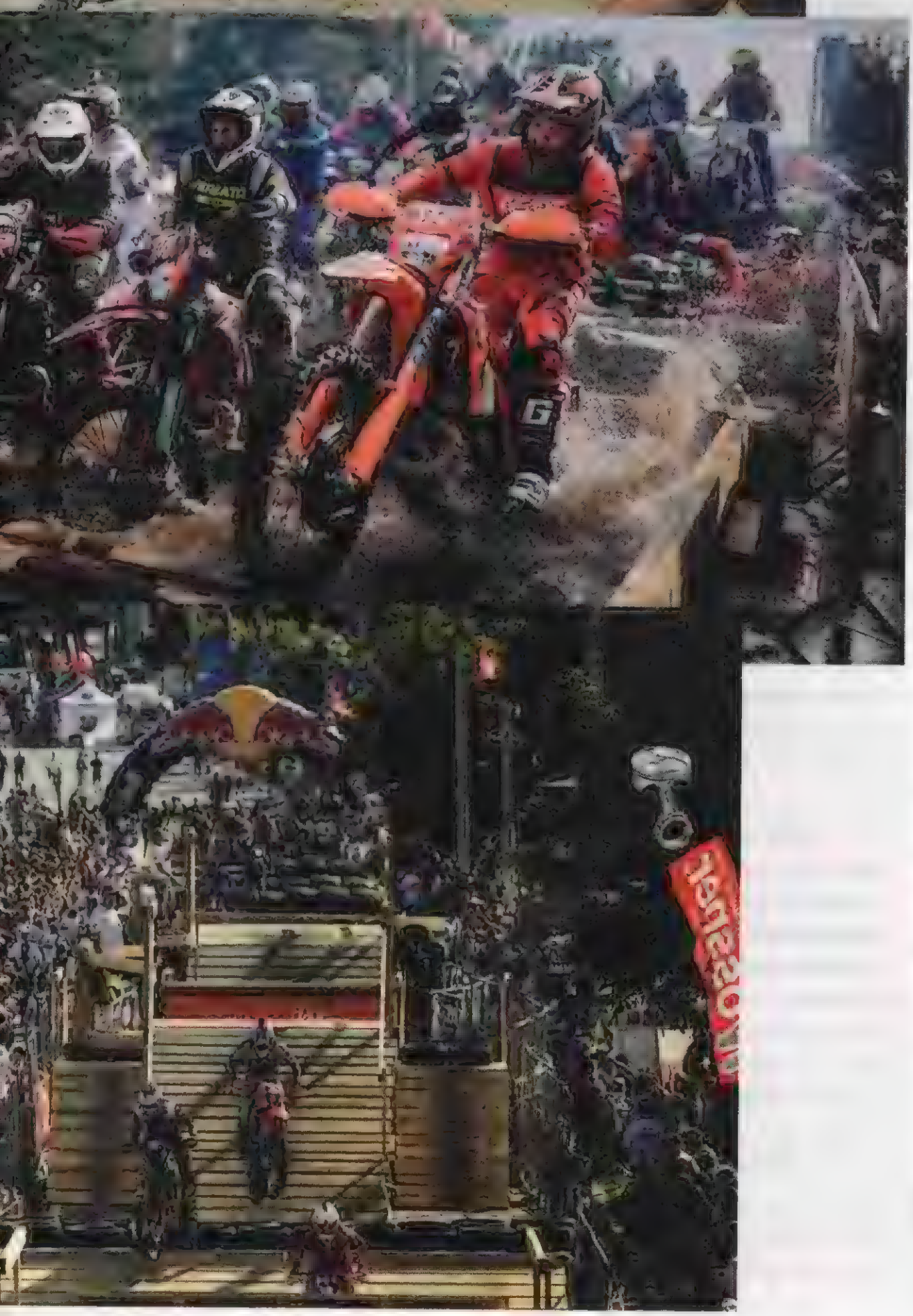

bilitatea de a concura într-o competiţie care îmbină anduranţa, cu tehnica din enduro şi trial.

Printre românii care au văzut în Romaniacs o provocare la clasa Adventure s-au numărat şi doi piloţi cu care ne-am obişnuit la volan, este vorba despre Alex Mirea şi Julian Răduţă.

De la volan pe motor şi viceversa

Alex Mirea este campion naţional la viteză în coastă în sezonul 2021 şi fost pilot în competiţiile de anduranţă, concurând şi în Ligier European Series, şi a promis că revine să şi termine raliul, anul acesta fiind forţat să se retragă din cauza unei accidentări. În timp ce Julian Răduţă are titluri naţionale la motocros, dar în ultimii ani este pe podiumurile din Campionatului Naţional de Viteză în Coastă. La clasa Adventure Ultimate, Juli a terminat raliul pe locul 5, victoria revenindu-i mult mai experimentatului Pol Tarres (Andora), şi a fost incredibil cum după sute de kilometri duri în şa, la nici 24 de ore după raliu, s-a urcat la volan şi a terminat pe podium Trofeul Sinaia, etapă din campionatul de coastă.

Un dublu câştigător al Raliului Dakar şi campion mondial de rally-raid, la Romaniacs 2025

Sam Sunderland, dublu câştigător al Raliului Dakar şi campion mondial de rally-raid, a făcut o lungă pauză competiţională, retrăgându-se din competiţiile moto în primăvara lui 2024, însă a revenit la Romaniacs.

Britanicul a câştigat clasa Adventure Lite în şaua unui Triumph Tiger 800, hotărând să participe la clasa mai uşoară pentru că în septembrie are pe listă stabilirea unui nou record mondial. Sunderland îşi doreşte să facă în 19 zile ocolul Pământului pe motocicletă. La aceeaşi clasă a participat şi Andrea Goga, românca care a devenit prima femeie ce reuşeşte să termine Romaniacs la o clasă dedicată motocicletelor adventure.

S-a clasat pe 8, iar asta i-a deschis apetitul să revină în competiţie şi cu motocicletă de enduro.

Lettenbichler, campion mondial în Extrem Enduro Rally

Bavarezul Manuel Lettenbichler şi-a făcut un cadou de nuntă foarte muncit, câştigând clasa Gold pentru a şasea oară. Pilotul KTM este acum doar la o victorie distanţă de a egala recodrul absolut stabilit de Graham Jarvis. Britanicul a câştigat raliul de şapte ori, cea mai recentă victorie fiind obţinută în 2023, când avea 47 de ani. Jarvis a dovedit că vârsta este doar un număr şi în

acest an, pentru că la 50 de ani s-a clasat pe locul cinci devansând rideri care i-ar fi putut fi copii.

Victoria de la Red Bull Romaniacs 2025 i-a adus lui Manuel Lettenbichler și titlul de campion mondial în Extrem Enduro Rally, după ce în iunie, în Austria, a cucerit titlul de Campion Mondial în Enduro Extrem.

Anul viitor Romanics este programat în perioada 28 iulie – 1 august, iar organizatorii au deja semnale că vor fi iarăși la start concurenți din peste 50 de țări.

O cursă pentru amatori și profesioniști

O competiție din zona de motorsport organizată și dezvoltată în România a stat la baza dezvoltării ramurii sportive hard-enduro și a fondării Campionatului Mondial. În iulie, Romaniacs a ajuns la cea de a 22-a.

Un multiplu campion mondial de snowboard născut în Insbruck a ajuns acum mai bine de 20 de ani în România să viziteze locurile unde trăiau bunicii soției și s-a îndrăgostit de Transilvania. Pasiunea lui Martin și Sigi Freinademetz pentru enduro și descoperit locuri noi i-a făcut să se gândească la crearea unei curse care să îmbine enduro cu elemente din rally-raidul. L-au coptat în acest demers pe sibianul Andy Fazekas și au gândit împreună formatul: prima zi Prologul, un show urban care are rolul de a stabili ordinea de start pentru cele patru zile de off-road și un finiș spectaculos.

În timp ce discutau despre format și nume cu principalul partener, șeful departamentului motorsport de la Red Bull a venit cu sugestia Romaniacs, iar în 2004 s-a dat startul primei ediții a competiției, care a devenit cel mai dificil raliu hard-enduro din lume.

Romaniacs a fost gândit încă de la început ca un raliu pentru amatori și profesioniști deopotrivă, existând diferite clase diferențiate prin dificultatea traseelor. Dacă în primul an au existat doar două clase Pro și Expert Team (traseul mai ușor), în prezent gradul de dificultate a fost ridicat atât de mult datorită abilităților piloților profesioniști și semiprofesioniști încât s-a ajuns la o cursă cu cinci clase: Gold, Silver, Bronze, Iron și Atom.

Popularitatea cursei a crescut tocmai datorită acestei variații care păstrează totuși caracteristicile celui mai dur raliu hard-enduro din lume: anduranță, foarte mulți kilometri, provocări în care să îți testezi într-adevăr abilitățile, coborâri și urcări extrem de abrupte, peisaje spectaculoase și ospitalitate.

Anual vin în Sibiu sute de enduriști pentru care terminarea Romaniacs este principala țintă, iar posibilitatea de a concura în aceleași condiții cu elita mondială, face ca experiența să fie cu atât mai râvnită.

INTERVIU EXCLUSIV

EDDIE KARLSON, în premieră cu o motocicletă electrică la Romaniacs

Newsweek: **Ești specializat în superenduro și ai experiență în trial, cum a fost pe obstacolele construite în Sibiu, pentru Prolog, cu o motocicletă electrică?**

Eddie Karlson: A fost un traseu fain, și m-am bucurat să aud publicul strigând și încurajându-ne. A fost o finală spectaculoasă la clasa Silver. Am decis să concurăm la Silver pentru a arăta că este posibil să faci asta cu o motocicletă electrică pe un traseu mai greu decât cel ales pentru clasele electrice.

Ai încheiat raliul cu o urcare exemplară pe panta aproape verticală de pe dealul Gușteriței, finișul tradițional al Romaniacs. Felicitări pentru câștigarea clasei Silver, cum s-a comportat Stark Varg EX?

Mi-am asumat niște riscuri mari în ultima zi, a fost totul foarte tehnic. Îmi plac provocările și îmi place hard enduro, a fost extraordinar să pot câștiga cu o motocicletă electrică. Vom vorbi la fabrică să vedem dacă ar fi posibil să încercăm clasa Gold în viitor. Este greu când ai un concept nou, însă am arătat că se poate. A fost greu și pentru că am schimbat între 6 și 9 baterii pe zi, și fiind în cursă pierzi timp.

INTERVIU EXCLUSIV

ANDREA GOGA,
prima femeie care termină Romaniacs la clasa Adventure

Newsweek: **Ai devenit prima femeie care termină Romaniacs la clasa Adventure. Cum a fost experiența din 2025 comparativ cu 2011, când ai concurat cu motocicleta de enduro și în echipă?**

Andrea Goga: Mă bucur foarte tare și îmi este greu să îmi găsesc cuvintele. A fost extraordinar că am reușit să termin toate cele patru zile de off-road. Sunt Red Bull Romaniacs finisher și este extraordinar! Comparativ cu data trecută, mi s-a părut mai greu acum. În 2011, am fost și mai pregătită pentru că am început să mă antrenez cu șase luni înainte, acum m-am hotărât destul de târziu și nu am avut prea multe ore pe motocicleta de adventure înainte de raliu.

Ce faci în viața de zi cu zi?

Hard enduro și motociclismul în general au devenit un stil de viață pentru că, împreună cu iubitul meu, am și un mic bussiness dezvoltat în acest domeniu. Sunt antrenor de enduro, mă ocup de parte din managementul lui Kornel Ott, care la 16 ani este cel mai promițător rider de hard-enduro din Europa Centrală și de est, a câștigat în 2024 Campionatul de Hard-Enduro al României și are potențial să câștige Red Bull Romaniacs la clasa Silver, mă ocup cu organizarea echipei de asistență tehnică pe care o deplasăm la diverse curse de hard enduro, și mă antrenez cât pot de mult.

Primul automobil Dacia 1100

20 august 1968. CÂND CEAUŞESCU A DECIS CĂ ROMÂNIA TREBUIE SĂ producă propriile maşini, Fiat, Alfa Romeo, Peugeot, Renault şi Austin au dorit să ofere licenţe.

Însă soarta viitorului constructor român a fost decisă de vizita la Bucureşti a generalului Charles de Gaulle, cel care a preferat marca Renault.

Locaţia aleasă pentru producţie a fost judeţul Argeş, localitatea Mioveni. Construcţia uzinei a început în 1966 şi s-a sfârşit în timp record, la numai un an şi jumătate.

Primul automobil produs la Uzinele Dacia a fost modelul 1100, lansat la 20 august 1968. Această zi marchează începutul producţiei de autoturisme în România. Dacia 1100 era o copie a modelului Renault 8, o berlină cu tracţiune spate şi motor amplasat tot pe spate.

Maşina a fost un succes comercial, fiind accesibilă ca preţ şi uşor de condus, devenind rapid populară printre familiile româneşti. Producţia Dacia 1100 a continuat până la începutul anului 1972, însumând peste 37.500 de exemplare.

Dacia 1100 a fost un model intermediar, lansat pentru a marca începutul producţiei auto la Dacia.

În 1969, a început să fie produsă Dacia 1300, un alt autoturism sub licenţă Renault (R 12, de data aceasta). A urmat dezvoltarea unei întregi game de modele, care a cuprins mai multe tipuri de vehicule pentru persoane şi utilitare.

AUGUST - SEPTEMBRIE 2025

Bulgaria a atacat Dobrogea românească

18 august 1916. Declaraţia de război a fost făcută abia a doua zi. În vara lui 1916, România intră în război de partea Antantei, împotriva Germaniei, Austro-Ungariei, Bulgariei şi Turciei (Puterile Centrale). Pentru Bulgaria, războiul trebuia să fie prilejul de a căpăta teritoriile care îi fuseseră atribuite la Tratatul din Yeşilköy/San-Stefano şi Dobrogea.

Puciul de la Moscova

19 august 1991. Puciul Vodka a fost o încercare a unui grup de conservatori comunişti sovietici de a-l răsturna de la putere pe preşedintele Mihail Gorbaciov şi de a prelua controlul asupra ţării. Puciştii au anunţat că Gorbaciov era bolnav, apoi l-au arestat pe când se afla în vacanţă în Crimeea. În Moscova şi Sankt Peterburg, au avut loc demonstraţii populare de amploare împotriva liderilor loviturii de stat, iar la 21 august lovitura de stat a eşuat cu sprijinul armatei.

România a întors armele împotriva Germaniei

23 August 1944. România a întors armele şi s-a alăturat Naţiunilor Unite în lupta împotriva puterilor Axei. Mareşalul Ion Antonescu, conducător al statului, a fost arestat în urma loviturii de stat organizate de Regele Mihai I şi s-a format un guvern condus de Constantin Sănătescu. Impulsul pentru lovitura de stat de la 23 august 1944 l-a dat înfrângerea Axei la Stalingrad, în ianuarie 1943.

A fost fondată compania Google Inc.

7 septembrie 1988. Google Inc. A fost fondată în 1988, de către doi doctoranzi de la Universitatea Stanford, Larry Page şi Sergey Brin. Cei doi au fost gata să-şi vândă motorul de căutare pentru 1 milion de dolari în 1997. Ei l-au oferit Yahoo, care însă a respins oferta. În 2002, Yahoo s-a răzgândit şi a oferit fondatorilor Google 3 miliarde de dolari, dar de data aceasta Google le-a respins oferta.

FOTO: INQUAM PHOTOS

Newsweek ROMÂNIA

ABONEAZĂ-TE!

Online, cu cardul, pe www.newsweek.ro/abonamente	Prin ORDIN DE PLATĂ în contul S.C. NEWS INTERNATIONAL S.A., J40/2003/2018, CUI: RO38847674, cont RO54RNCB0088157672210001, deschis la BCR Sucursala Calea Moșilor	La toate oficiile poștale	La firmele de abonamente: ➤ Manpres Distribution București ➤ Calliope S.R.L. Ploiești ➤ Cuget Liber S.A. Constanța

Pentru informații și reclamații abonamente: abonamente@newsweek.ro

Pentru abonamentele plătite cu ordin de plată trebuie să ne trimiteți datele necesare livrării revistei (nume, prenume, adresa completă, numărul de telefon, adresa de e-mail), împreună cu copia dovezii de plată la S.C. NEWS INTERNATIONAL S.A., București, B-dul Mărăști nr. 65-67, Pavilion G3, Complex Romexpo, Intrarea B, sector 1 sau prin e-mail la: abonamente@newsweek.ro.

Plata se va efectua până la data de 25 a lunii în curs pentru ca livrarea abonamentului să înceapă de la data de 1 a lunii următoare.
Dacă plata se efectuează după data de 25, data de început a abonamentului se decalează cu o lună.

Abonament PRINT+DIGITAL*	Abonament PRINT*	Abonament DIGITAL*
3 luni: 125 lei	3 luni: 73 lei	1 lună: 21 lei
6 luni: 234 lei	6 luni: 141 lei	3 luni: 57 lei
12 luni: 450 lei	12 luni: 275 lei	6 luni: 105 lei
		12 luni: 200 lei

Revista *Newsweek România* apare lunar.

**Prețurile includ TVA 11%*

Revista *Newsweek România* este distribuită în toată țara, la chioșcurile de presă, în magazinele de presă Inmedio, Relay și Tabac Xpress. Prețurile afișate sunt valabile pentru livrarea revistei pe teritoriul României. Pentru livrarea în străinătate se adaugă taxe poștale, în funcție de zonă.
Detalii: abonamente@newsweek.ro

DACĂ NU GĂSIȚI REVISTA ÎN ORAȘUL DUMNEAVOASTRĂ
vă rugăm să ne comunicați la abonamente@newsweek.ro

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE A ROMÂNIEI

DEDICARE / AFACERI / PROFESIONALISM

ÎMPREUNĂ
PENTRU AFACEREA TA

Camera de Comerț și Industrie a României
Bd. Octavian Goga nr. 2, Sector 3, București, 030982, România
Tel: 021 319 01 01 / Fax: 021 319 00 92
e-mail: ccir@ccir.ro
www.ccir.ro

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025